

rAnt Groen

België-Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8/5124

*Waterbeestjes en kriebelbeestjes
Bustocht naar de Voorkempen en
de Hoge Venen*

*Ga mee naar Cap Gris-Nez
Paddestoelencursus*

foto: Jan Bekaert

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
An Caers
Frans Kusterslaan 13
2650 Edegem
Afgiftekantoor Antwerpen X

Afdelingswebsite: www.zuidrand.be

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, *Voorzitter en Coördinator Beleidswerkgroep*
Groenstraat 59, 2540 Hove

03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Daniella Van Peel, *Secretaris en Coörd. Communicatiewerkgroep*

Frans Stienletlaan 36, 2610 Wilrijk

03/827 85 16 - daniella.van.peel@skynet.be

Guido Callaerts, *Penningmeester*

Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk

03/828 11 03 - callaertsguido@versateladsl.be

Peggy Beers, *Ondervoorzitter en Conservator Fort 7*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Johan De Ridder, *Mede-conservator Fort 7 en Snelberichten*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Nancy Geldhof, *Coördinator Educatieve werkgroep*

Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken

0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, *Coördinator Cursussen*

Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich

03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, *Bestuurslid*

Doomstraat 246, 2610 Wilrijk

0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Danny Jonckheere, *Voorzitter Kern Hobokense Polder*

Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken

03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Wim Mertens, *Secretaris Kern Hobokense Polder*

Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk

03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Bert Mertens, *Conservator Hobokense Polder*

te Boelaerlei 35, 2140 Borgerhout

03/314 99 24 - bert.mertens@skynet.be

Ronald Van den Bossche, *Penningmeester Hobokense Polder*

M.Geysemansstraat 19, 2610 Wilrijk

03/825 13 47 - ronald.vandenbossche@telenet.be

An Caers, *Ledenbestand en Werkingsprogramma*

Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem

03/458 34 80 - an.caers@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, *Coördinator Agenda*

Beekboshoeckstraat 202, 2550 Waarloos

015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Johan Baetens, *Studiewerkgroep*

Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk

03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Bob Gabriels, *Webmaster*

Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout

bob.gabriels@telenet.be

Redactie rAntGroen

Uiterste inzenddata voor artikels: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november

Graag uw teksten zenden naar :

Verslagen activiteiten : André De Mul, Lucas Henninckstraat, 41, 2610 Wilrijk, 03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Aankondiging activiteiten : An Caers, Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem, 03/458 34 80 - an.caers@telenet.be

Hobokense Poldernieuws : Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Waarnemingen : Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk, 03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Overige : Peggy Beers, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem, 0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Contactpersonen voor geleide wandelingen in onze natuurgebieden

Fort 7: Natuurwandelingen: Tuur Wuyts, 03/449 99 11

Monumentwandelingen: Philippe Vanhove, 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Hobokense Polder: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60 - walter.vandeweyer@pandora.be.

De polderwandelingen worden verzorgd door VMPPA-Hoboken

en zijn in de agenda aangegeven met

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses.

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Een belangrijke stap voor de afdeling : de kern Hobokense Polder groeit uit tot een volwaardige nieuwe Natuurpuntafdeling

Bij de fusie en de oprichting van onze afdeling nu een drietal jaren geleden werd tevens de kern Hobokense Polder opgericht. De kern had ten tijde van de fusie de handen vol met het beheer van het uitgestrekte reservaat Hobokense Polder zodat de samenwerking met de afdeling voor de andere aspecten van de werking (studie, educatie, tijdschrift, cursussen en tochten, beleid, ...) erg welkom was. Ondertussen groeide ook de Kern en haar werking en werd op de Bijzondere Algemene Vergadering van 22 april algemeen besloten om de kern te verzelfstandigen tot een nieuwe afdeling Natuurpunt Hobokense Polder. De verzelfstandiging van kernen is perfect in lijn met de doelstellingen van de Algemene Vereniging die er naar streeft om zo dicht mogelijk bij het lokale weefsel aan te sluiten.

De belangrijkste conclusies van de Bijzondere Lokale Vergadering van 22 april kunnen als volgt samengevat worden (meer detail kan je terugvinden op de website) :

- **Verzelfstandiging van de kern Hoboken** vanaf de dag van de startvergadering van de nieuwe afdeling (zie verder in dit nummer onder kalender);
- **Voorlopige werknaam van de nieuwe afdeling** : Natuurpunt Hobokense Polder;
- **Grondgebied van de nieuwe afdeling** : districten Hoboken en Antwerpen-Kiel (2020);
- **De oude afdeling blijft haar originele naam** (Natuurpunt Zuidrand Antwerpen) behouden, maar het grondgebied ervan wordt aangepast;
- **Samenwerking op het vlak van beleid**;
- **Eigen tijdschrift** voor de nieuwe afdeling ten vroegste vanaf het laatste nummer van 2005 (10/2005);
- **Tot einde 2005 worden beide activiteitenagenda's** in beide tijdschriften opgenomen dit om de leden van de 2 afdelingen niet minder service/keuze te bieden.

We wensen de nieuwe afdeling van harte een fantastische start toe !!!

Hugo

BELANGRIJK : U hebt de keuze tot welke afdeling u wenst te behoren !!!

Binnen Natuurpunt is het steeds de gewoonte geweest om de persoonlijke keuze mbt. de afdeling waartoe men wenst te behoren te respecteren. **Vanaf het laatste trimester van dit jaar worden leden die wonen in de districten Hoboken en Antwerpen-Kiel (2020) automatisch ingedeeld bij de nieuwe afdeling Hobokense Polder.** Op eenvoudig verzoek kan U hiervan afzien door een mailtje, brief of telefoon aan An Caers verantwoordelijk voor de ledenadministratie. Andersom geldt natuurlijk ook; woont u op het grondgebied van de (nieuwe) afdeling Zuidrand Antwerpen (Wilrijk, Edegem, Aartselaar, Hove) en wenst u tot Hobokense Polder te behoren, geef ook dan een seintje aan An. (An Caers : Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem, tel 03/458.34.80, e-mail : an.caers@telenet.be)

3e kwartaal 2005

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd
- = Kindvriendelijke tocht
- = Wandelingen met dit logo worden begeleid door VMFA gidsen en zijn opgenomen in de VMFA-kalender

Za. 2 juli 2005

De VlinderDag&Nacht

13.00 u
22.30 u

Gidsen: Toon Verbruggen 0479/29 86 44
Guido De Prins 03/289 73 94
Leiding: Toon Verbruggen 0479/29 86 44

De VlinderDag&Nacht op de Hobokense Polder gaat ook dit jaar weer door op zaterdag 2 juli vanaf 13.00u. Het weekend van 25-26 juni of een weekend eerder willen we een voorbereidende wandeling houden met kandidaat-gidsen onder leiding van Toon Verbruggen en Guido De Prins. We zullen de VlinderDag&Nacht wat het daggedeelte betreft wijzigen ten aanzien van vorig jaar. De groepen zouden niet meer met een kaartje wandelen gestuurd worden in een soort van rally, maar met dat kaartje onder begeleiding van een gids, met max. 10 personen en met minstens een 1/2 uur tussentijd vertrekken. Het spelelement van vorig jaar verdwijnt dus

een beetje voor een betere begeleiding waarbij de kinderen geholpen worden om rustig waar te nemen en dagvlinders te benaderen. Er is geen limiet op leeftijd, maar voor kinderen onder de 7 jaar kan 'kleine beestjes turen' lastig zijn.

's Avonds begint de nachtvlinderwaarneming vanaf 22.30u-23.00u. Telkens verzamelen op de parking achter Procap op de Schroeilaan. Ook dit jaar kan een vlinder-T-shirt gewonnen worden!

Meer nieuws in de volgende rAntGroen!

Wil je kandidaat-gids zijn, bel dan Toon: 0479/29 86 44 of mail toonverbruggen@skynet.be

Za. 9 juli 2005

Dagtocht Puyenbroek en het Heidebos

8.30 u

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21
Leiding: Moniek Van Den Bergh 03/457 54 49

Sinds enkele jaren reeds blijken er in het Provinciaal Domein Puyenbroek in Wachtebeke Bijeneters te broeden. Deze bij ons zeldzame vogels die in recente tijden hun broedgebied naar het noorden hebben opgeschoven, hebben aldaar als holenbroeders een geschikte nestgelegenheid gevonden in een zandheuvel naast de parking van het domein. Hoewel deze broedplaatsen niet te dicht benaderd mogen worden, zullen we vandaag proberen deze kleurrijke zuiderlingen in beeld te krijgen.

Mochten de Bijeneters het laten afweten, dan hebben we een mooie wandeling in petto in of rond Puyenbroek. In de namiddag bezoeken we het nabijgelegen Heidebos, één van de laatste heiderelicten in Oost-Vlaanderen, alwaar soorten als Boomleeuwerik en Nachtzwaluw voorkomen. Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.30u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien rond 17.00u ter plaatse. Mee te brengen: kijker, telescoop, veldgidsen, stevige stapschoenen, fototoestel en niet te vergeten picknick.

Di. 12 juli 2005

Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht dd. 24 juli 2005

Zo. 24 juli 2005

8.00 u > 12 j.

Fietstocht 'Rondje Pontje': Schouwen en Oosterschelde
Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77 of 0494/33 63 09
Leiding: Jos Stessens 03/455 51 19

Voor onze vierde fiets- en vaartocht rijden we naar Schouwen. Na een kort fietsritje gaan we rond 11.00u de boot op in Burghsluis voor een attractieve vaartocht op de Oosterschelde. Bij aftrekkend tij kijken we uit naar wadvogels en zeehonden op het slikgebied van

de Roggenplaat. Na de middag fietsen we vanuit het pittoreske stadje Zierikzee langs de Oosterscheldedijk en via de inlagen, de ondertussen overbekende Prunjepolder en de Schelphoek terug naar het haventje van Burghsluis.

Een zeer mooie en zo goed als autovrije rit met de nadruk op het afwisselende waterrijke landschap en zijn vogels. Onderweg stoppen we regelmatig bij de meest vogelrijke plekjes. Rond deze tijd wordt de bonte schare broedende steltlopers, ganzen en sterns aangevuld met de eerste doortrekkers. Dit is misschien wel de boeiendste fiets- en vaartocht die je in Zeeland kan maken ... hopelijk werkt het weertje daar ook aan mee.

Afspraak: We vertrekken om 8.00u op de Bist te Wilrijk. Inschrijving is nodig, maar deze tocht is reeds VOLZET! We verwachten te eindigen te Wilrijk om 18.30u. Mee te brengen: picknick en drank, kijker, vogelgids, stevig schoeisel en fototoestel. Het veerpont kost 7,50 € per persoon.

Za. 30 juli 2005

Insectenstudietocht in het grensoverschrijdend natuurgebied Hageven-Plateaux

8.15 u

Gids en leiding: Johan Baetens

03/281 78 59

Het Hageven-Plateaux is een uniek, 550 ha groot gebied, op de grens tussen Vlaanderen en Nederland met overgangen van heide naar een vochtig valleidal. In de voormiddag vertoeven we aan de vochtige ooststrand van het gebied, in de vallei van de Dommel, waar een reeks van vijvers en vennen onze honger naar libellen, waterjuffers en andere watergebonden insecten zal weten te stillen. In de namiddag zoeken we het iets hogerop, over de grens naar het eerder zandige gedeelte van het gebied. Op de Plateaux bevinden we ons in een droog heidegebied waar we dan weer kunnen genieten van het leven van allerhande solitaire bijen en wespen, lieveheersbeestjes, sprinkhanen en dagvlinders. Indien er nog tijd over is, kunnen we ook nog een kijkje gaan nemen naar de in ere herstelde vloeiveiden waar sinds

ca. 1850 de droge zandgronden met Maaswater werden bevloeid om de bodem rijp te maken voor de landbouw. Maar zoals steeds met insecten- (en andere studie-) tochten is het wel zeker waar we zullen starten, maar of we verder geraken dan enkele honderden meters zal afhangen van wat we onderweg al dan niet tegen het lijf lopen. Een kijkje in de insectentuin van het bezoekerscentrum De Wulp op het einde van de tocht en een natje en droogje in het centrum zelf, zit er uiteraard ook nog wel in.

Afspraak: Vertrek op de Bist te Wilrijk om 8.15u (kostendelend vervoer mogelijk!). Het einde ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u.

Mee te brengen: picknick, loep, potjes, vlindernetje, determineertabellen en -boekjes (libellen, sprinkhanen, lieveheersbeestjes, dagvlinders, ...) en uw goed humeur ☺!

Za. 6 aug. 2005

Kinderactiviteit (6 tot 12j.): kriebelbeestjes

9.30 u 6j.< <12j.

Gids: Johan Baetens

03/281 78 59

Leiding: Nancy Geldhof

0485/85 13 64

Kinderen zijn nieuwsgierig en hebben oog voor details, daarom horen insecten echt in hun wereldje thuis.

We trekken er dan ook een hele dag op uit, om ze via

beelden, spelletjes en eigen onderzoek te gaan ontdekken in Fort 7.

Voor verdere info: lees 't rAntGroentje.

Zo. 7 aug. 2005

Steltloperstocht in Zeeland

8.00 u

Gids: Luc Van Schoor

03/353 09 77

Leiding: Rudy Vansevenant

015/32 08 05

Onze speurtocht naar de steltlopers in de Zeeuwse delta heeft ondertussen al een rijke traditie. Vorig jaar gingen we nog voor een halve dag de boot op, vandaag opteren we voor de klassieke tocht. Daarbij hebben we vooral oog voor de moeras- en draslanden, de slikken en de inlagen waar allerlei waadvogels hun kostje zoeken en overtijen. De nadruk ligt vooral op Schouwen-Duiveland, maar ook elders op Noord- en Zuid-Beveland en Tholen zijn goede gebieden om waadvogels waar te nemen. Begin augustus vertonen nog heel wat plevieren, grutto's, ruiters, strandlopers en anderen hun kleurig zomerkleed.

Buiten dat is het ook uitkijken naar de eerste doortrekkende of pleisterende zangvogels en waarschijnlijk zullen de roofvogels ook niet op het lijstje ontbreken.

Het programma in wording voorziet ook een middagpauze ergens op een (zonnig?) terrasje. Stof genoeg dus voor een, ook door het weer begunstigde, vogelrijke dag.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.00u. Het einde is voorzien omstreeks 18.30u te Wilrijk. Het aantal te wandelen km bedraagt ongeveer 3 tot 5 km.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en laarzen bij regenweer.

Di. 9 aug. 2005 Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht dd. 20 aug. 2005
in Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

Za. 20 aug. 2005 Fietstocht in Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

7.45 u Gids: Marieke Berkvens 03/311 73 35
Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11
 André Demul 03/828 70 32

Ook deze fietstocht is weer een grenslandroute. We verkennen het noorden van Oost-Vlaanderen en een stukje van Zeeuws-Vlaanderen. Het vertrekpunt is de kerk van Boekhoute. Verder fietsen we langs Watervliet, Biervliet en IJzendijke. Mogelijks ook bezoeken we het Paulinaschor of de Braakman. Veel zal afhangen van het weer en de conditie van de deelnemers. Om praktische redenen beperken we de tocht tot maximaal 20 deelnemers. Wie mee wil, gelieve vóór 10 augustus contact op te nemen met de leiding. We doen tevens beroep op bereidwillige chauffeurs om zowel deelnemers als fietsen mee te nemen.

Afspraak: Om 7.45u verzamelen we aan de Bist te Wilrijk en om 8.00u vertrekken we (kostendelend vervoer mogelijk). Het einde te Boekhoute is voorzien rond 17.00u. Uitblazen en een drink is mogelijk. De fietstocht trachten we te beperken tot 50 km, afhankelijk van het weer en de conditie van de deelnemers. Mee te brengen: picknick, drank, aangepaste kledij, verrekijker, eventueel fototoestel en fietsherstelgerief. We duimen voor aangenaam fietsweer!

Za. 20 aug. 2005 Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd. 3 sept. 2005
naar de zuidrand van de Hoge Venen

Zo. 21 aug. 2005 Wandeling in de Hobokense Polder

9.30 u Gidsen: Jeannine Nieland 03/887 85 65
 Harry Buyl 03/321 60 49
Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten 03/828 37 60

In deze maand is het begrazingsraster echt een bezoek waard omwille van de bloemenpracht. Bijna het hele raster is prachtig geel gekleurd door het bloeiende Jacobskruiskruid. Als we de bloemen van dichtbij bekijken, kunnen we zeker en vast de ‘zebra-rupsen’ van de Jacobsvlinder bewonderen. Uiteraard is er ook buiten het raster nog heel wat moois om van te genieten.

Hier en daar is er nog een vogel die een laatste lied zingt, want met zijn gedachten zit hij al terug in het warme zuiden. Wandel mee met ons om van dit alles te genieten! Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 9.30u. Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Zo. 28 aug. 2005 Waterbeestjes in de Oude Landen

14.00 u Gids en leiding: Jan Waeterschoot 03/230 87 48

Wie kennis wil maken met het rijke zoetwater- en slakkenleven, wordt zondag 28/08 om 14.00u verwacht aan de ingang van het districtshuis te Ekeren (Veldwyckpark). Gewapend met een schepnet schuimen we de plaatselijke sloten af. Waterkevers en –wantsen, libellenlarven, bloedzuigers, platwormen, ... ze passeren allemaal “life” de revue. Naast al dat zoetwatergeweld laten we ons oog ook vallen op de plaatselijke landslakkenfauna. Afspraak: We starten om 14.00u aan het districtshuis te Ekeren. Het einde is voorzien omstreeks 16.30u à 17.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = 3 km. Mee te brengen: loep, veldgidsen, fototoestel en laarzen bij regenweer.

Gewone Schaatsenrijder (Gerris lacustris)

Zo. 28 aug. 2005 **Fietstocht: Van Schelde tot Nete met bezoek aan Steenbakkerijmuseum EMABB te Boom**

9.00 u ☺ 🚲 Leiding: Luk en Ria Smets-Thys

03/289 73 66

Als afsluiter van de zomervakantie stappen we een dagje de fiets op voor een rustige verkenning van de landelijke gebieden ten zuiden van Antwerpen.

Einde augustus is een prachtig moment om nog even te genieten van de volop weelderig bloeiende landschappen, van de koelte van de bossen, van de rust van het rivierlandschap, gevormd door Nete, Rupel en Schelde en om nog wat energie op te doen vooraleer we enkele dagen later weer september met al zijn beslommingen instappen.

Onze tocht voert ons via overwegend rustige wegen via Hemiksem en Aartselaar naar Rumst, waar we in de natuur op een "groen" plekje onze picknick aanspreken. Nadien fietsen we verder en volgen de Neteboorden. Na een korte drankstop aan een pittoresk gelegen taverne (intussen rijden we al naast de Rupel), rijden we verder naar het Steenbakkerijmuseum EMABB in de wijk Noeveren te Boom, waar we een geleid bezoek krijgen aangeboden. Nadien is het nog een uurtje fietsen langs Rupel en Schelde, vooraleer ons toertje rond is en we weer in Hoboken arriveren.

Tijdens de fietstocht maken we geregeld een stop om een

kleine wandeling te maken in enkele gebieden, o.a. het Cleydaelhof in Aartselaar en de oude Nete-arm in Rumst. Ook het bezoek aan het Booms steenbakkerijmuseum is een aanrader. Tijdens de wandeling langs de verschillende types ovens en droogloodsen brengt de gids het verhaal van het "maken van handsteen" en belicht hij de uitzonderlijke leef- en werkomstandigheden van de arbeiders in de 19de en begin 20ste eeuw. Dit maakt dat deze fietstocht ook voor gezinnen met kinderen een leuk vakantieafsluitertje is.

Afspraak: We vertrekken om 9.00u op het kruispunt St-Bernardsesteenweg met de Moerelei (dit is op de grens van Hoboken met Hemiksem) en sluiten daar ook weer af omstreeks 18.00u. De te fietsen afstand bedraagt ca. 45 km.

De deelnameprijs bedraagt 3,5 € en 2,5 € voor kinderen tussen 7 en 12 jaar. Jongere kinderen nemen gratis deel. Storten op rekeningnummer 001-1155525-40 van vzw WHOP ten laatste 21 augustus met melding "EMABB", naam en aantal personen.

Mee te brengen: fiets, picknick (ook drank), aangepast schoeisel om te fietsen en te wandelen, regenkledij (die we hopelijk niet nodig hebben), verrekijker en fototoestel

Za. 3 sept. 2005 **Bustocht naar de zuidrand van de Hoge Venen: de vallei van de Bah'Yon en de Warche tot aan het meer van Robertville**

7.30 u ☺ 🚌 Gids en leiding: Hugo Waeterschoot

03/455 22 12

hugo.waeterschoot@tiscali.be

Vandaag gaan we op verkenning naar een veel minder gekend deel van de Hoge Venen: de zuidelijke glooiing naar de Ardennen, de valleien van de Bah'Yon en de Warche. Ovifat, Longfaye, Xhoffraix en Robertville zijn de dorpjes die de begrenzing vormen van onze wandeling van vandaag. Zonder de landschappelijke schoonheid en samenhang van de natuur uit het oog te verliezen, trekken we langs brede bospaden en beekvalleien tot we via het imposante en eeuwenoude (1354) kasteel van Reinardstein, aan het meer van Robertville, belanden. We verwachten een grote afwisseling aan landschappen waarin we zeker een aantal zeldzame sporenplanten (mossen en varens) tegenkomen, evenals vermoedelijk ook de Gele Monnikskap alsmede een aantal eeuwenoude monumenten van bomen (letterlijk te nemen). Grote Gele Kwikstaart en Waterspreeuw zijn tevens niet echt zeldzaam in deze streek: uitkijken dus.

Afspraak: We vertrekken om 7.30u aan de Bist te Wilrijk, waar je ons rond 19.30u terug mag verwachten. Aangezien het een heel eindje rijden is, kan je dus gerust nog een beetje dutten in de bus. Opgepast de tocht gaat op ZATERDAG door dit om fileleed bij het terugkeren 's avonds te vermijden. Vroegtijdige inschrijving is voor deze gezinsvriendelijke en mooie bustocht absoluut vereist. We houden het democratisch en vragen een inschrijvingsprijs van 13 €/persoon of 10,50 €/persoon voor steuntrekkers

en jongeren; families betalen nooit meer dan 40 €. Kinderen tot 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld door de ouders. Wie mee wil, stort ten laatste tegen 20 augustus 2005 de inschrijvingsprijs op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Hoge Venen" en het aantal deelnemers.

Mee te brengen: hopelijk valt het weer enigszins mee, want we eten onze boterhammen 's middags op in het veld. Voor deze tocht zijn stevig stapschoeisel en bij regenweer best ook laarzen wenselijk. Picknick (incl. drank), een verrekijker en eventueel veldgidsen neem je best ook mee. De wandeling gepland voor vandaag is redelijk lang (12 km), maar helemaal niet moeilijk, zodat het een ideale gezinsuitstap vormt waar ook jongeren (die de afstand kunnen wandelen) gerust welkom zijn.

Small Beukvarren (Phylum Pterophyta)

Zo. 11 sept. 2005

Vogeltocht Schulensbroek

8.30 u

Gids: Wim Roelant
Leiding: Wim Vandeweyer

0477/34 07 21
03/321 32 23

September is een maand waarin een hele schare vogels zich op weg naar het warme zuiden begeeft. In deze periode is het dan ook niet altijd even gemakkelijk kiezen waar vogels te bekijken. Naargelang het weer kunnen er overal wel interessante soorten opduiken. Vandaag wagen we onze kans op bijzondere waarnemingen in een gebied in het Limburgse. Het Schulensbroek vormt immers een ideaal gebied voor het observeren van trekvogels met inbegrip van een aantal speciale exemplaren. In de nazomer pleistert hier namelijk vrijwel altijd minstens één Visarend. Natuurlijk

kunnen we - zoals steeds met vogels - niets beloven, maar de kans is wel groot dat we deze vissende parel onder onze roofvogels hier te bewonderen zullen krijgen.
Afspraak: Vertrek op de Bist te Wilrijk om 8.30u (kostendelend vervoer mogelijk!). Het einde ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u.
Mee te brengen: picknick, verrekijker, ev. telescoop, veldgidsen, fototoestel, bij regenweer waterdicht schoeisel (bv. laarzen) en regenkleedij.

Za. 17 sept. 2005

Nazomerwandeling op Fort 7 te Wilrijk

9.00 u

Gidsen: Nancy Geldhof
Tuur Wuyts

0485/85 13 64
03/449 99 11

*Geelsprietdikkopje
(Thymelicus sylvestris)
op Knoopkruid
foto: Johan De Ridder*

Nu de vakantie gedaan is en nog voor de beheerswerken starten, krijgt U nog de kans om te genieten van de planten- en insectenrijkdom van ons reservaat.
Afspraak: Ingang Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk om 9.00u. Einde rond 12.00u.
Mee te brengen: planten- en eventueel insectengids, loep, verrekijker en stevige wandelschoenen.

Zo. 18 sept. 2005

Wandeling in de Hobokense Polder

14.00 u

Gidsen: Gilbert Van Ael en Leentje Toussaint
Leiding: Annie Vandeweyer – Van Zwieten

03/828 37 60

Hoe bereidt de natuur zich voor op de komende winterperiode? Wat is de taak van organismen zoals paddestoelen in het ecologische gebeuren van die prachtige samenhang binnen de natuur? Vragen waarop we een antwoord zouden willen vinden en waarop naargelang

de omstandigheden zal ingegaan worden op deze herfstwandeling.
Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14.00u.
Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Zo. 25 sept. 2005

Landschapswandeling: Galmaarden

9.00 u

Gids: Nancy Geldhof
Leiding: Ronny Deckers

0485/85 13 64
0485/55 45 31

We vertrekken in het dorpje Vollezele, dat ooit het centrum was van het Brabantse trekpaard, langs een voetwegel, het open veld in. Modderige landweggetjes voeren ons langs de Congoberg (105m) en de Aulsberg (96m). Dit bergmassief, waartoe ook de Kemmelberg behoort, werd tussen 50 en 7 miljoen jaar geleden gevormd als zandbanken in de zee die toen Vlaanderen overdekte. We komen op een stiltepad, dat in 2001 officieel als stiltegebied Dendermark door het Vlaamse Gewest erkend werd. Het voert je langs een moerassig valleigebiedje en later door uitgestrekte, volstrekt autovrije landbouwzones, die de streek kenmerken. Aardewegen, glooiende weiden, pas geploegde akkers, kleine bosjes en rond die tijd van het jaar overal walnoten voor het oprapen. Verderop verandert het reliëf: niet glooiend, maar diep afdalend naar de Dendervallei. Afspraak: We vertrekken om 9.00u aan de Bist te Wilrijk.

De terugkomst is voorzien rond 18.00u. De wandelafstand bedraagt ongeveer 16 km.
Mee te brengen: picknick, drank voor onderweg, verrekijker, fototoestel, stevige wandelschoenen en laarzen bij regenweer

foto: Willy Ceulemans

Za. 1 okt. 2005 **Open Beheerdag Fort 7**
9.00 u Leiding: Peggy Beers

0485/52 81 25

In oktober wordt er gestart met de beheerwerkzaamheden, waaraan een heel enthousiaste ploeg deelneemt! Er wordt elke zaterdag gewerkt van 9.00u tot 12.00u en dit tot begin maart, wanneer het broedseizoen begint.

Wil je mee de handen uit de mouwen steken, dan ben je van harte welkom!

Afspraak: Lokaal de IJsvogel Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk.

Mee te brengen: werklust, ev. werkhandschoenen en stevig schoeisel.

Zo. 2 okt. 2005 **Enkele reservaten van de VOORKEMPEN in de kijker!**
8.30 u ☺ > 12j. Gids en leiding: Fons Waeterschoot

03/322 12 75

Deze wandelvoormiddag richten wij onze neuzen naar het noorden van onze provincie.

We toeren rond langs 'DE HOOFSWEER', beheerd door 'Bos en Groen' en doorheen 'DE KOOLDRIES' waar Natuurpunt Voorkeempen de plak zwaait. Beide reservaten liggen broederlijk naast elkaar, respectievelijk op het grondgebied van St. Lenaarts en Brecht. Oude verlaten kleiputten en een spontane plantengroei beheersen hier de omgeving. Zeker de moeite om eens onze aandacht te krijgen.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.30u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien ± 12.30u ter plaatse.

Aantal te wandelen afstand = ± 5 km.

Mee te brengen: verrekijker en laarzen.

Zo. 16 okt. 2005 **Vogeltrekeexcursie kust**
7.00 u Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Roelant

03/353 09 77

0477/34 07 21

Vandaag nog eens vroeg uit de veren!

Het is weer volop trektijd voor duizenden zangvogels die bij voorkeur overdag vliegen. Groepjes vinken, lijsters, leeuweriken, gorzen, piepers en nog veel meer volgen een zuidwestelijke tot westelijke trekbaan die hun etappegewijs naar hun overwinteringsgebied leidt. Een jaarlijks fenomeen, waar het laatste wetenswaardig feit nog niet van gekend is. Maar ook zeevogels, zoals jagers en Jan-van-Genten trekken naar het zuiden.

Een dag met mooi weer na een periode van regen, mist of harde wind geeft soms topaantallen. Op zulke dagen passeren ook roofvogels geregeld de revue.

Bij de opmaak van deze aankondiging stond het programma

nog in zijn kinderschoenen. Gaan we traditiegetrouw naar de Zeeuwse (of Vlaamse) kustzone of zoeken we het wat dichterbij? Voor inlichtingen over het definitief programma mag je vanaf 2 weken tevoren bellen met de gids of de leiding. U bent van harte welkom om met al uw zintuigen mee te komen ontdekken en genieten van de bonte schare trekvogels, waar dan ook ...

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.00u. Het einde is voorzien omstreeks 18.30u te Wilrijk. Aantal te wandelen km = 5 tot 6 km.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en laarzen bij regenweer.

Zo. 16 okt. 2005   **Wandeling in de Hobokense Polder**
9.30 u Gidsen: Leentje Toussaint en Jeannine Nielandt
Leiding: Annie Vandeweyer – Van Zwieten

03/828 37 60

Kom mee genieten van de kleurenpracht die de herfst biedt. Bloemen zijn wel uitgebloeid, maar elke plant heeft toch zijn eigenaardigheden zodat er nog genoeg te observeren valt. Vele vogels zijn reeds naar hun winterkwartieren vertrokken. Watervogels die hier overwinteren kunnen we observeren aan de grote plassen. Met wat geluk zien

we ook onze natuurbeheerders: de Konikpaarden en de Gallowaykoeien.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 9.30u. Einde voorzien rond 12.30u.

Mee te brengen: waterdicht schoeisel en eventueel verrekijker.

Zo. 23 okt. 2005

Kinderactiviteit: paddestoelen

14.00 u

Gids: Fons en Yvonne Waeterschoot
Leiding: Nancy Geldhof

03/322 12 75
0485/85 13 64

Als echte doorwinterde boskenners weten onze gidsen van dienst alle kinderen steeds te boeien met hun verhalen.

Dit keer gaat het over de paddestoelen.
Voor verdere info: lees 't rAntGroentje.

Zo. 30 okt. 2005

Herfsttocht Meerdalwoud en Doode Bemde

8.15 u

Gids: Wim Roelant
Leiding: Ingrid Van Havere

0477/34 07 21
03/828 22 39 of 0476/35 67 79

Wat doet een mens - en zeker een natuurmens! - zoal in de herfst? Een boswandeling maken, natuurlijk! En waar kan men dit het beste doen? In een groot bos! Ah ja, da's zeker! Is er nog ergens een groot bos in Vlaanderen? Ja, zelfs een woud!
Het Meerdaalwoud, een paradijs voor elke rechtgeaarde boswandelaar! Of je nu houdt van paddestoelen, mossen, bosvogels of een flinke portie dode bladeren en een kleurrijk bos, iedere natuurliefhebber komt vandaag aan z'n trekken. Schuif dus je stoute wandelschoenen aan en geniet mee van een dagje Meerdalwoud en Doode Bemde!

Afspraak: Vertrek op de Bist te Wilrijk om 8.15u (kostendelend vervoer mogelijk!). Het einde ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u.

Mee te brengen: picknick, verrekijker, ev. telescoop, veldgidsen, fototoestel, bij regenweer waterdicht schoeisel (bv. laarzen) en regenkledij.

Marien weekend Cap Gris-Nez Vrijdagavond 7 oktober tot zondag 9 oktober 2005

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12 en
Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07
Gids: Hugo Waeterschoot

Doet het ruisen van de zee, de zandvlaktes tussen de duinen, al die kleine zeebeestjes en glibberige wiertjes u ook de kriebels krijgen? Wel..... dan zijn er nog plaatsen voor dit fantastisch marien ecologisch weekend
Zie beschrijving in vorige rAntGroen

Richtprijs rond de 125 €/persoon op basis van een tweepersoonskamer met één dubbel bed, 115 € in een kamer met 3 of 4 bedden, 140 € voor een éénpersoonskamer. Ben je geïnteresseerd, bel of mail dan zo snel mogelijk naar Catherine Vandercruyssen (zie pag. 2)

*Het laatste huisje rechts is ons hotelletje!!!
(foto: Jan Bekaert)*

**Er zijn nog enkele plaatsen over,
bel snel om u in te schrijven voor dit weekend
volledig in het teken van de zee!**

Insectenwerkgroep en Plantenwerkgroep 2005

Sluit bij ons aan, iedereen is welkom !

Insectenwerkgroep

Ondanks het minder goede weer in de maand mei, is de **insectenwerkgroep** goed van start gegaan.

Er zijn nog 4 activiteiten voorzien, waarbij iedereen, ook zonder voorkennis, mag aansluiten.

zaterdag 16/07 Fort 7 (Wilrijk)

zaterdag 23/07 Hobokense Polder (Hoboken)

zondag 14/08 Moretusbos (Hove)

zaterdag 20/08 Cleydaelhof (Aartselaar)

We vertrekken telkens aan het lokaal De IJsvogel van Fort 7 om 13.00 u.

Breng zo mogelijk een loepje en je determinatietabellen mee.

Voor meer info contacteer **Johan Baetens**

(tel.: 03/281 78 59, e-mail: johan.baetens@yucum.be).

Plantenwerkgroep

Ook de **plantenwerkgroep** heeft veel succes.

Elke woensdagavond komt een bedreven groepje plantenliefhebbers samen om de mooiste gebiedjes in onze afdeling te inventariseren. De groep is samengesteld uit zowel ervaren floristen als prille beginners in de plantenwereld. Iedereen is dus welkom.

Waar we naartoe gaan wordt elke week samen afgesproken.

Wil je aansluiten, stuur dan een mailtje of bel naar

Ronny Deckers (tel.: 0485/55 45 31, e-mail: ronald.deckers@pandora.be)

en je wordt elke week verwittigd van de volgende afspraakplaats.

Cursussen

Informatie bij Catherine Vandercruyssen,
tel 03/288 81 07, e-mail: cvdx@pandora.be

Inschrijving door storting op onze rekening (zie blz. 2) met als mededeling "paddestoelen - beginners" of "paddestoelen - gevorderden"+ uw naam en telefoonnummer/e-mailadres.

Paddestoelen

Ontdek of blijf je verwonderen over de magische wereld van de paddestoelen.

In de herfst organiseert onze afdeling weer drie cursussen één voor beginners, één voor gevorderden en één voor kaders, dit zijn de lesgevers van de twee andere cursussen.

Theorie

De theorieavond is bedoeld voor de beginners, maar leerrijk voor iedereen en zal doorgaan in de IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk, op vrijdag 2 september 2005 van 20 tot 23 uur.

Praktijk

De wandelingen (8 voor de beginners, 8 voor de gevorderden) gaan door in de omgeving van Antwerpen, op zaterdagvoormiddag van 3 september tot 22 oktober 2005 voor beide groepen telkens van 9 tot 12 uur.

Afspraak is telkens aan de ingang van het bezochte domein.

Na inschrijving zullen de deelnemers het volledige programma met locaties ontvangen.

Cursus "Beginners"

Deze cursus is bestemd voor alle mensen die deze boeiende wereld voor het eerst willen ontdekken of die al een kleine basiskennis hebben. Er zal aandacht gegeven worden aan de families, de algemene soorten en aan de levenswijze van deze organismen.

Cursus "Gevorderden"

Deze cursus is bedoeld voor de leergierigen die al enige basis hebben en die zelf, maar onder leiding, samen de paddestoelen willen determineren in het veld.

Cursus "Kadervorming"

Deze intensieve cursus wordt gegeven door Hans Vermeulen en is voorbehouden aan de lesgevers uit onze afdeling.

Inschrijving voor Natuurpuntleden door storting van 18 €. Niet-leden betalen 38 € en zijn dan automatisch lid.

www.zuidrand.be

Ons internetsite, (nog g)een bekend gezicht voor jou (?) !

Internet is niet meer uit ons leven weg te denken en ook de afdeling maakt er dankbaar gebruik van. Onze website is zeker meer dan de moeite waard om onder je "favorieten" op te nemen. We trachten het zo goed mogelijk up-to-date en aantrekkelijk te houden; daar zorgt onze webmaster Bob Gabriëls voor. Maar ook jou bijdrage is gewenst!!

Heb je foto's van activiteiten, een belangrijk bericht voor de afdeling: stuur het door naar Bob !

BELANGRIJK OPSPORINGSBERICHT :

een OPSTELLER voor de rAntGroen een ploeg voor het VERZENDKLAARMAKEN medewerkers COMMUNICATIEWERKGROEP

We zoeken versterking ! Ben jij bereid om de afdeling te ondersteunen? We zoeken dringend:

- een **opsteller** die 4x per jaar de lay-out van ons tijdschrift wil verzorgen
indien nodig wordt er voor opleiding en begeleiding gezorgd.
het actueel opmaakprogramma is Indesign of PageMaker
info: Catherine Vandercruyssen, tel. 03/288.81.07, cvdx@pandora.be
- een ploeg voor het **verzendklaarmaken**
mensen die 4x per jaar een avondje samen zitten om de etiketten op ons tijdschrift te kleven
zodat alles klaar is voor verzending.
info: Peggy Beers, 0485/52 81 25 , beerske@yahoo.com
- medewerkers **communicatiewerkgroep**
versterking van onze ploeg die de Natuurpuntinfostand van onze afdeling bemant op evenementen,
lokale markten, beurzen, e.d.
info: Daniëlla Van Peel, 03/827 85 16, daniëlla.van.peel@skynet.be

!! ANEKDOTES GEVRAAGD !!

Op 3 december 2005 presenteert Luc Van Schoor een heuse primeur voor onze afdeling.

Naast een namiddagtocht op Linkeroever en een gezellig mosselsouper, trekken we 's avonds naar de enige echte Antwaarse Poesje voor een exclusieve voorstelling !!

GEVRAAGD : korte anekdotes om deze vertoning te kruiden : karikatures, grappige belevenissen of voorvallen die te maken hebben met allerlei activiteiten en personen van vroeger tot nu. Gelieve uw teksten vóór 15 oktober 2005 onder gesloten omslag of per email te bezorgen aan

Sonja Van Kerckhove.

Adres : Pieter Van Passenstraat 24 te 2610 Wilrijk

Email : sonjavk@skynet.be

't rAntGroentje !

Kinder- en jongeren "Natuurpunt" hoek !

Hoi natuurvriendje,

Kriebelbeestjes

Hou jij van vlinders, wil je de namen van de verschillende lieveheersbeestjes leren, durf je een spin van heel dichtbij bekijken of wil je weten hoe libellen leven?

JA, dan moet je zeker zaterdag 6 augustus vrij houden. Wat gaan we dan doen? In de voormiddag komt DE SPECIALIST van onze afdeling "JOHAN" speciaal voor jullie vanalles over insecten vertellen

- Wat de verschillen zijn
- Waar en hoe je ze kan vinden
- Waar ze van leven
- Hoe je ze moet vangen, en weer vrij laten zonder ze te kwetsen.

Als we dat allemaal weten, trekken we naar buiten om samen te piknikken. In de namiddag trekken we er dan samen op uit om onze kennis te testen in Fort 7.

Waar: lokaal de IJsvogel, Fort 7

Wanneer: we beginnen om 9.30u en eindigen om 16.30u
Wat brengen jullie mee:

- boterhammetjes en drinken om 's middags te piknikke
- een tien-uurtje
- stevige schoenen, zodat je ook een beetje tussen de bramen kan lopen
- een loop of een vlindernet, als je dat hebt
- ook kleine doorzichtige potjes kunnen van pas komen

Inschrijven aub

Over de lentespeurtocht van 17 april kan ik jullie niet veel vertellen, om de spijtige reden, dat hij niet is doorgegaan.

Hoe dit kwam? Ik weet het ook niet. Het was wel koud, maar daar kunnen jullie toch wel tegen hé?

Er waren ook nog andere dingen in de stad te doen, misschien moesten jullie daar naartoe?

Ik vond het toch wel spijtig, dat ik al de leuke dingen die ik voor jullie voorbereid had, niet samen met jullie kon doen.

Herfst in het bos

Vorig jaar hebben we heel wat herfstschatten gezocht in het bos.

Dit jaar gaan we de paddestoelen eens van dichtbij bekijken.

Op zondag 23 oktober, van 14.00u tot 16.30u nemen Yvonne en Fons jullie mee voor een wandelingetje door de wondere wereld van de paddestoelen. Eerst gaan we buiten een kijkje nemen, daarna vertellen Yvonne en Fons ons aan de hand van dia's vanalles over de paddestoelen en als jullie er op school al wat van gehoord hebben, willen zij dit zeker horen.

Aspraak: lekker warm aangekleed om 14.00u aan de IJsvogel.

Vergeet het niet, zeker inschrijven!

Inschrijvingen en tekstjes sturen of vragen stellen via
nancy.geldhof@telenet.be
0485 / 85 13 64.

Omdat dit in de toekomst niet meer zou gebeuren, zou ik een afspraak met jullie willen maken:

Voor elke activiteit moet je op voorhand (zo vlug als je het weet) inschrijven, zodat ik weet wie er zeker komt. Zo weet ik hoeveel materiaal ik moet voorzien en hoeveel mensen ik moet vragen om te helpen.

Dit wil echter niet zeggen dat je niet meer mag komen als je op het laatste nippertje toch nog kunt komen hoor. Stuur dan wel even een berichtje naar mijn GSM.

Groetjes,
Nancy

Neerland: Woningbouw vermijden

De open ruimte tussen de Krijgslaan en de Neerlandwijk in Wilrijk wordt terug bedreigd. Het gebied is woonuitbreidingsgebied op het gewestplan, en de stad Antwerpen wil het gedeeltelijk aansnijden voor woningbouw. Hiervoor werd een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA Neerland) opgemaakt, dat ter advies voorgelegd werd aan de districtraad van Wilrijk. De districtraad adviseerde het plan negatief. Net zoals Natuurpunt wensen zij het open en groene karakter van het gehele gebied maximaal te vrijwaren. De boodschap is voor Natuurpunt duidelijk: natuurontwikkeling in een stedelijke omgeving moet mogelijk blijven.

BPA Neerland – een korte historiek

Het eerste plan dat m.b.t. het terrein Neerland werd opgesteld, is het zogenaamde BPA 30. Dit BPA bestemde de gronden voor gegroepeerde bouw van volkswoningen. De toenmalige gemeente Wilrijk verwierf de gronden, de Nationale Huisvestingsmaatschappij zorgde voor de financiering, aangezien de gronden voor sociale woningbouw voorzien werden. Door de opmaak en goedkeuring van de gewestplannen eind jaren '70 werden de bouwplannen van de huisvestingsmaatschappij echter doorkruist. Het gewestplan bestemde de gronden tot woonuitbreidingsgebied. Dit is een gebied dat in reserve dient gehouden te worden tot alle mogelijkheden voor woningbouw in woongebied uitgeput zijn. Tengevolge van deze bestemming bleef het gebied lange tijd gevrijwaard en ontwikkelde het tot een ecologisch waardevol stuk natuur.

Wilrijk fuseerde met de stad Antwerpen en de plannen raakte in de vergetelheid. De gronden werden dan ook nooit overgedragen aan de huisvestingsmaatschappij. Toen de stad in 1994 met het BPA 30bis een klein deel van het gebied ging aanwenden voor het stedelijk serrecomplex, kwam het terug in de aandacht. Er ontstond een juridisch dispuut met de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) over de eigendomsrechten van de grond, en de VHM dreigde met een schadeclaim om het verwervingsbedrag incl. interesten terug te vorderen. Verschillende scenario's drongen zich op, zoals behoud van de gronden door de stad (mits terugbetaling aan VHM), overdracht van de gronden of aanbieden van alternatieve bouwgronden. Het district Wilrijk en Natuurpunt ijverden voor het maximaal behoud van de open ruimte. Het één en ander leidde tot de opmaak van een nota "Structuurschets Neerland". In de eerste plaats pleitte de ontwerpversies van deze nota voor het behoud van de open ruimte. Nieuwe woningbouw zou slechts toegestaan kunnen worden om bestaande woonfragmenten een afwerking te geven. Alternatieve bouwgronden voor de VHM zouden worden onderzocht. Maar na een tijd was geen sprake meer van dit onderzoek, en werden het aantal bebouwbare zones vastgesteld op drie. Het aantal woningeenheden werd stelsmatig opgedreven tot 480, waarvan slechts 170 sociale woningen. In het huidige ontwerp BPA wordt zelfs gesproken van zones voor appartementsblokken en urbane villa's. Het BPA behoudt wel de centrale open ruimte rond de zogenaamde Kleine Antitankgracht als "zone voor groen met ecologische waarde" en voorziet ook het recreatief medegebruik van het gebied. Maar is dit wel voldoende?

Het laatste stukje open ruimte te Wilrijk gelegen tussen de Eenheidswijk en het Neerland

BPA Neerland – ecologische waarde

Natuur is een zeldzaam goed in stedelijke gebieden, zo ook in Antwerpen. Toch komen er nog verscheidene waardevolle natuurgebieden voor. Denken we maar aan de Hobokense polder en de forten van de Brialmontgordel. Onderzoek heeft echter aangetoond dat geïsoleerde natuurgebieden na verloop van tijd hun karakteristieke elementen verliezen. Om de natuur in Antwerpse gebieden maximaal te beschermen en te ontwikkelen zijn onderlinge verbindingen en stepping-stones noodzakelijk. Het gebied van het BPA Neerland komt hiervoor in aanmerking. Het is immers de enige overgebleven open ruimte tussen Fort 6 en Fort 7. Het vormt een belangrijk verbindingselement tussen twee, zogenaamde, groene vingers die plaatselijk de kernstad binnendringen. Meer nog, uit de studie van de Onderzoeksgroep Ecosysteembeheer van de Universiteit Antwerpen en onze eigen terreinbezoeken bleek dat het gebied zelf een hoge natuurwaarde heeft. Het gebied functioneert voor bepaalde vogels als broedgebied en voor andere soorten als pleister- en overwinteringsgebied. Zo komen Kievit, Torenvalk en Zwartkop als broedvogels voor in het gebied. Bij trekvogels en/of wintergasten kunnen Krakeend, Grauwe Gans, Sijs, Putter en Watersnip vermeld worden. Als zoogdieren kan Haas vermeld worden. De Haas komt in Vlaanderen voor in kleinschalige landbouwgebieden. Het is (nog) geen bedreigde soort maar de soort gaat in Vlaanderen, net als in de rest van Europa, in aantal achteruit. De aanwezige waterplassen oefenen een grote aantrekkingskracht uit op libellen en waterjuffers. 17 soorten werden in het gebied waargenomen. De aanwezigheid van libellenlarven in het water toont ook aan dat ze zich er effectief voortplanten.

Inventarisaties gedurende dit jaar zullen duidelijkheid verschaffen of de Bruine Korenbout, een zeldzame libellensoort in Vlaanderen die waargenomen wordt op Fort 7 en de Hobokense polder, ook aanwezig is in het gebied. De Kleine Antitankgracht is tevens een ideale verblijfplaats en voortplantingsplaats voor amfibieën. O.a. Kamsalamander, Kleine Watersalamander en Gewone Pad komen er voor. De Kamsalamander is een soort die voorkomt in Bijlage IV van de habitatrichtlijn. De grachten herbergen tevens een onverwachte grote diversiteit aan zoetwaterslakken. Dit wijst op een goede waterkwaliteit. De aanwezigheid van planten zoals Kleine Egelskop, Grote Waterranonkel, Schedefontuinkruid, Gekroest Fonteinkruid en Aarvederkruid wijzen op de biologische waarde van het gebied. Ter hoogte van de grachten werd ook het uitreden van kwelwater waargenomen. .

Conclusie

Het BPA Neerland voorziet woonverdichting in drie bouwzones. De twee noordelijke bouwzones grenzen aan de Krijgslaan, de zuidelijke bouwzone omvat het binnengebied tussen de Kleine Doornstraat, Laaglandweg en Gallaitlaan. De bebouwbare delen zullen samen iets van een 23% bedragen. De resterende open ruimte bedraagt

ongeveer 23 ha. Hoe evalueert Natuurpunt dit? Het terrein Neerland is door zijn centrale ligging uitermate geschikt als zogenaamd buurtgroen voor de omliggende wijken, bovendien heeft het een hoge ecologische waarde. Het valt ons op, dat door de nieuwe bebouwing het gebied verder geïsoleerd wordt van de wijk Duivelshoek – Oversnes, net de wijk waarvoor het gebied een grote aantrekkingskracht heeft. Door de randen verder vol te bouwen en aan het natuurgebied te “knabbelen” wordt het steeds meer geïsoleerd van de onmiddellijke omgeving. Natuurpunt vindt eveneens dat onvoldoende rekening gehouden werd met de ecologische waarde van het totale gebied. Soorten zoals Kamsalamander, Haas, Houtsnip zijn gebaat bij een voldoende grote open ruimte met veel afwisseling. Net omdat in het gebied ook het recreatief medegebruik belangrijk is, dient voldoende oppervlakte voorzien te worden om genoeg rust en voortplantingsplaatsen te garanderen. Bovendien kan, naar onze mening, de stad onvoldoende aantonen dat ze daadwerkelijk naar alternatieven heeft gezocht. De stad Antwerpen verschuilt zich dan ook achter de schadecloak van de Vlaamse Huisvestigingsmaatschap pij om de resterende open ruimte in Wilrijk verder te laten volbouwen.

Golfterrein Drie Eycken en omgeving, naar een verweving tussen natuur, zachte recreatie en wandeltoerisme !

Het uitzicht en de toegankelijkheid van het Golfterrein Drie Eycken en omgeving kan spoedig veranderen wanneer het huidige plan rond het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan “Golfterrein Drie Eycken – Edegem” wordt goedgekeurd door de provincie. Doel is golf, natuur en wandeltoerisme op harmonieuze wijze met elkaar te verweven. Hoe kwam het zover?

Even een korte historiek

Golf de Drie Eycken heeft onmiskenbaar een aantal moeilijke jaren achter de rug. Eerst kon de terreinbeheerder voor zijn activiteiten geen regulatie van de gemeente bekomen en nadien spande Natuurpunt een gerechtelijke procedure in. Als gevolg van het arrest heeft de toenmalige minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening een **golfmemorandum** uitgewerkt samen met de Vlaamse Golf Federatie en Natuurpunt waarbij de behoefte en

minimale invullingvereisten voor bestaande en nieuwe golfterreinen werd vastgelegd. De uitspraak in de gerechtelijke procedure heeft beide partijen echter ook samengebracht om gezamenlijk een toekomstvisie voor het terrein en omgeving uit te werken. Samen met de Provincie werden een aantal opties voor het gebied opgesteld. Aan de hand hiervan is een planbureau aan de slag gegaan om een concreet Ontwerp Provinciaal Ruimtelijk UitvoeringsPlan (PRUP) uit te werken dat tot 21 april op het gemeentehuis ter inzage lag van de Edegemse bevolking.

Een gemeenschappelijke visie

Rekening houdende met de noodzaak tot ruimte voor zachte recreatie (inclusief golf) en de grote vraag naar toegankelijke groene open ruimte aan de rand van het stadsgebied stelden Natuurpunt Zuidrand Antwerpen en Golf Drie Eycken volgende uitgangspunten naar voren bij de uitwerking van het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan :

- Er moet een nieuw ruimtelijk evenwicht ontstaan tussen golfactiviteit, andere vormen van zachte recreatie (fietsen en wandelen) en natuurontwikkeling
- De golf blijft gelimiteerd tot 9 holes. Een beperkte uitbreiding van het oppervlak van de terrein kan ter compensatie van de oppervlakte bestemd voor de verwevenheid (natuurontwikkeling en wandeltoerisme)
- Er is noodzaak voor een ruimer wandelgebied dat de terreinen van de golf en de onmiddellijke omgeving beoogt
- Er is noodzaak voor een minder intensieve landbouw in het gebied..

Verder suggereerden beide partijen om bij de aanvang van de planning van reeds uitdrukkelijk rekening te houden met :

- Het behoud van het open en landschappelijk karakter van het gebied de Edegemse Hoek
- Een inkadering van het betreffende gebied in de verdere planning van het toekomstige Stadsrandbos en de natuurverbinding vallei van de Edegemse beek
- Mogelijke verschuiving van lokale gebruiksvormen (vb. hobbylandbouw naar omliggende gebieden indien dit kan of wenselijk zou blijken binnen een ruimere visie over de natuur- en landschapswaarden van het gebied.

Zowel Natuurpunt Zuidrand Antwerpen als Golf Drie Eycken stelden deze positieve visievorming en samenwerking op prijs. Beiden geloven dat een evenwichtige verwevenheid van de functies wandel-recreatie, golf, natuur en landschap aan de rand van de stedelijke omgeving, de beste garantie is voor landschaps- en natuurontwikkeling en het sociaal draagvlak voor het project vergroot. Beiden hebben dan ook ten volle hun schouders gezet onder het concept zodat samen met de Provincie en de Gemeente Edegem in een recordtijd een Provinciaal Ruimtelijk UitvoeringsPlan (PRUP) kon worden uitgewerkt.

Welk plan ligt nu voor en zijn Golf en Natuurpunt het volkomen eens met het PRUP ?

Het PRUP “Golfterrein Drie Eycken-Edegem” geeft een duidelijke invulling aan de hierboven gestelde principes en zet de gevraagde verwevenheid van functies in een concreet plan om. Het detail hiervan zal verder bepaald worden in een beheersplan dat tevens zal bepalen op welke wijze de Golf ecologisch verantwoord kan worden uitgebaat. Zo werden volgende belangrijke aspecten in het plan opgenomen :

- De golf blijft beperkt tot 9 holes die meer plaats krijgen zodat veiliger gespeeld kan worden en golf en natuurontwikkeling beter kunnen worden verweven
- Het golfterrein wordt beperkt toegankelijk voor de wandelaar via afgebakende paden

- Op het golfterrein wordt naar een evenwicht tussen golf en natuurontwikkeling gestreefd
- De golf zal op een landschappelijke en ecologisch verantwoorde manier uitgebaat worden
- Rondom het golfterrein zal door de gemeente Edegem een fiets en wandelpad aangelegd worden, dit om de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren. De wandelwegen doorheen het golfterrein sluiten hierop aan.
- De gemeente Edegem zal een aantal oude servitudewegen in ere herstellen via onteigening

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen en Golf Drie Eycken beschouwen de uitwerking van het PRUP als overwegend positief en gunstig. Beiden hebben echter enkele resterende gemeenschappelijke bezorgdheden. Natuurpunt tekende hiervoor bezwaar in bij de gemeente Edegem.

Het betreft in het bijzonder :

- Het plan voorziet een pad langsheen de beek op de grens van het golfterrein dat in principe ook gemotoriseerd vervoer kan toelaten. Beide partners vinden dat dit pad uitsluitend bedoeld is voor zachte recreanten en op deze bestemming dient te worden afgestemd
- Er bestaat bezorgdheid van de partners dat de gemeente Edegem haar verplichtingen tot onteigening en aanleg van het pad en de servitudewegen niet gelijktijdig met de heraanleg van het golfterrein en de wandelwegen op de golf zou nakomen. Hierdoor blijft het terrein onbereikbaar voor wandeltoerisme zodat deze basisdoelstellingen verloren gaat
- Natuurpunt en de Golf willen zekerheid met betrekking tot het beheersplan voor het golfterrein en zijn akkoord om het goedgekeurde beheersplan als bindende randvoorwaarde toe te voegen aan de aan te vragen stedenbouwkundige en milieuvergunningen
- Enkele verdere verduidelijking van een aantal praktische punten om Golf en Natuurontwikkeling maximaal te verzoenen.

En wat met de langere toekomst ?

Het **zuidelijk stadsrandbos** deels gelegen op de terreinen ten zuiden en westen van het Golfterrein is zeker geen utopie meer. Dit gebied is door zijn goede bereikbaarheid via openbaar vervoer en priveverkeer, de aanwezigheid van goede parkeerfaciliteiten en een niet te kwetsbare natuur; uitermate geschikt om verder als Stadsrandbos uitgebouwd te worden. Zowel Golf Drie Eycken als Natuurpunt Zuidrand Antwerpen steunen dit idee ten volle aangezien het volkomen past in hun visie om in dit gebied landschap en zachte recreatie evenwichtig verder uit te bouwen. Beide verenigingen zullen dan ook stappen ondernemen om deze lokatie te bepleiten bij de nodige instanties zodat de lokale en regionale bevolking in de toekomst gebruik kan maken van deze faciliteit.

Verdere info kan steeds bekomen bij :

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen : **Hugo Waeterschoot**, tel. 03.455.22.12 hugo.waeterschoot@tiscali.be of **Johan de Ridder**, johan.deridder3@pandora.be

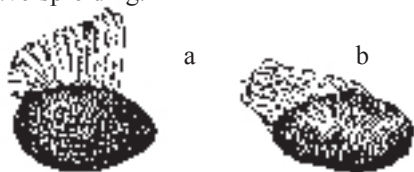
Mieren (deel 3)

Herman Snoeck

Het menu van de mieren

Mieren verorberen alles wat eetbaar is. Mieren kunnen dus carnivoor, herbivoor of omnivoor zijn maar in de meeste diëten neemt honingdauw van bladluizen een belangrijke plaats in. Ze houden van zoetigheid, maar ook van vette rupsen, het vlees van dode muizen en ander klein gedierte. Kevers die verscheidene malen groter zijn dan een mier, worden onvervaard aangevallen, gedood en naar het nest gesleept. Men heeft berekend dat de gezamenlijke bevolking van een groot nest rode bosmieren in één dag tienduizend insecten kan buitmaken. Tijdens rupsenplagen, waarbij bomen volkomen kaalgevreten worden, ziet men soms grote gebieden in een bos, waar de bomen niet aangetast zijn en fris in het groen steken: in een straal van honderden meters rondom hun nest hebben de mieren alle rupsen opgeruimd.

Mieren vinden ook het met olie doordrenkt aanhangsel (*elaiosoom*) van sommige zaden en vruchten lekker. Van de zaden die meegenomen worden eten ze het elaiosoom, maar het zaad zelf niet. Zo zorgen ze voor de zaadverspreiding.

Figuur 17: zaden met een elaiosoom

Zo vervoeren de mieren o.m. de zaden van Stinkende gouwe (*Chelidonium majus*) (17a); Maarts Viooltje (*Viola odorata*) (17b), Bosgeelster (*Gagea lutea*); Daslook (*Allium ursinum*); Gele Dovenetel (*Lamium galeobdolon*); Gevlekt Longkruid (*Pulmonaria officinalis*); Gewone Smeerwortel (*Symphytum officinale*); Klimopereprijs (*Veronica hederifolia*); Bosanemoon (*Anemone nemorosa*); Kruidend Zenegroen (*Ajuga reptans*); Gewone Veldbies (*Luzula campestris*); Ruige Veldbies (*Luzula pilosa*); Sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*); Speenkruid (*Ranunculus ficaria*); Pilzegge (*Carex pilulifera*); Vogelpootzegge (*Carex ornithopoda*); Amandelwolfsmelk (*Euphorbia amygdaloides*); Gevlekte Dovenetel (*Lamium maculatum*); Hengel (*Melampyrum pratense*); parelgras (*Melica spp.*); Bosbingelkruid (*Mercurialis perennis*); Gewone Vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*); Grote Muur (*Stellaria holostea*); Kleine Maagdenpalm (*Vinca minor*); Stengelloze Sleutelbloem (*Primula vulgaris*).

Een kolonie van de Rode Bosmier (*Formica rufa*) kan per seizoen (mei - september) zowat 36 000 zaden verzamelen, over een afstand van wel 70 meter.

Eigen eieren en larven zijn een voedselreserve voor noodgevallen.

Bladluizen als melkvee

Figuur 18: een mier 'melkt' een bladluis

Mieren eten geen bladluizen. Integendeel, ze vertroetelen en verwennen die beestjes. Ze wandelen van bladluis naar bladluis en strelen dan ijverig met hun voelsprietten het achterlijf.

Figuur 19: bladluizen worden 'gestreeld'

De luizen hebben aan hun achterlijf een aantal buisjes, waaruit het zoete honingdauw wordt afgescheiden. Je zult zelf wel ooit gemerkt hebben dat de bladeren van een door bladluizen aangetaste plant kleverig zijn. Of de luizen het geklop van de voelsprietten prettig vinden of niet, is niet te zeggen. In ieder geval scheiden ze een druppeltje zoetigheid af (honingdauw), dat meteen door de mier wordt opgelikt.

Het verzamelde voedsel is niet alleen voor haarzelf bestemd. Alle eten behoort de hele gemeenschap toe en het wordt dan ook gul uitgedeeld.

Figuur 20: de ene mier krijgt voedsel van de andere

Bij de Rode bosmier wordt ruim 40 % van de voedselbehoefte van het mierenvolk door de bladluizen gedekt.

Figuur 21: bladluizentransport

Er zijn ook miersoorten die plantenluizen in hun onderaards nest brengen, die zich daar voeden met het sap uit de wortels van grassen of andere planten. Om aan hun melkvee zo nodig nieuw voedsel te verschaffen, verwijderen zij het nest, zodat nieuwe plantenwortels bloot komen, waarop zij voorzichtig de bladluizen overbrengen. De bladluizen worden door de mieren beschermd tegen bladluiseters.

Mierengasten

Een mierenest herbergt niet alleen soortgenoten en voedselvoorraad, maar ook een heel stel niet-soortgenoten, die geduld worden of zelfs door de mieren onderhouden worden omwille van een of ander voordeel. Behalve de reeds vernoemde plantenluizen zijn deze mierengasten zowel parasieten, gewone inwoners als echte gasten.

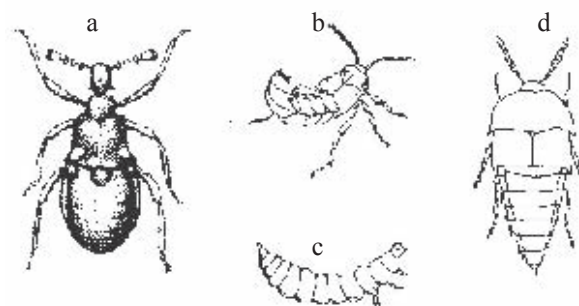
De parasieten leven ten koste van de mieren, zoals sommige mijtensoorten en zelfs andere mierensoorten. De larve van de Mierzakkever (*Clytra quadripunctata*) leeft van eitjes, larven en poppen van de Rode Bosmier. Hij hult zich daarbij in een zwart zakje, want anders wordt hij zelf door de mieren opgegeten. Alleen de harde kop steekt naar buiten en als hij wordt aangevallen trekt hij die terug, zoals een kurk op een fles.

De inwoners worden in het mierenest geduld en ongemoeid gelaten. Ze hebben dikwijls een glad lichaam, zodat de mieren hen niet kunnen aangrijpen en bootsen vaak de mieren in hun bewegingen nauwkeurig na. Ze leven van het voedsel der mieren, werken ook vaak mee om de nesten schoon te houden, of eten parasieten op.

Tot de echte gasten behoren o.a. de bladluizen; zowel mier als bladluis hebben voordeel van het samenleven. Echte gasten worden door de mieren verzorgd en bij gevaar soms nog vóór het eigen broed in veiligheid gebracht!

Sommige van deze gasten kunnen zelfs niet meer zelfstandig leven. Dit zijn vooral keversoorten, die een stof afscheiden waarvan de mieren echt houden. Daarop voeden en verzorgen ze deze kleine gasten en hun larven als hun eigen broed.

Bij de Gele Weidemier (*Lasius flavus*) woont soms de Kleine Knotskever (*Claviger testaceus*). Die is blind en kan zichzelf niet redden maar wordt door de mieren gevoed: de kever geeft uit kleine haarbusseltjes een etherische olie af waarop de mieren verzot zijn.

Figuur 22: a Knotskever b Lomechusa
c larve van de Lomechusa d Dinarda

De roofkever *Lomechusa strumosa*, een kortschildkever, wordt ook door de mieren gevoed omdat hij een vocht afscheidt dat de mieren lekker vinden.

Het Gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon*) is voor zijn ontwikkeling afhankelijk van de Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) en van mieren van het Myrmicageslacht: de rupsjes komen uit in de bloem, eten van de bloembodem, vervellen een paar maal en worden dan op het einde van de zomer door de mieren meegenomen naar het nest. Daar overwinteren ze en worden ze door de mieren gevoed maar eten tevens mierenlarven en -poppen. De mieren voeden zich met de zoete stof die de rupsjes uitscheiden. Ze verpoppen ook in het nest, maar als de vlinder uitkomt moet die zich naar buiten spoeden of hij wordt door de mieren gedood.

Vijanden

Bekende 'miereneters' in ons land zijn de Groene Specht (*Picus viridis*) en de larve van de Mierenleeuw (*Myrmeleon sp.*)

Figuur 23: larve van de Mierenleeuw onder in de zandtrechter

Fort 7

Beheer door Afdeling Natuur

Einde maart voerde Afdeling Natuur beheerwerken uit in het natuurreservaat Fort 7. De beheerwerken kaderen in de beheervisie die door de beheercommissie van Fort 7 werd opgesteld.

Aan de Reigershoek werd door de natuurarbeiders de top en de helling van het talud naar de gracht aangepakt. Oud bramenstruweel en opslag van meidoorn en wilg werden verwijderd. Hierdoor komt er o.a. meer licht op de moeraszone aan de voet van het talud.

Aan het begin van de “Oude Tankweg” werden enkele exemplaren Eénstijlige Meidoorn uit de bosrand verwijderd. Door een dicht bebladerde kroon zorgen deze meidoorns voor veel schaduw. Hierdoor bleef de ondergroei beperkt tot ruderaal soorten zoals Grote Brandnetel en Hondsdraf. Door terug licht te brengen op de bodem kunnen lichtminnende mantel- en zoomsoorten zich terug vestigen. Ook warmteminnende insecten zoals dagvlinders zullen van deze beheermaatregel kunnen profiteren.

Wat de resultaten van deze beheermaatregelen zijn, zal de komende jaren wel duidelijk worden. Maar we hopen toch een grotere diversiteit aan plantensoorten in deze zone te krijgen, en om een gunstiger biotoop te creëren voor o.a. Koevinkje en Citroentje.

Bijen en het glacis

In een vorige rAntGroen gaven we al aan dat er zandbijen waargenomen werden op het glacis. Zandbijen zijn een geslacht van bijen die nestholletjes maken op vegetatieloze, bij voorkeur zandige en zonnige plekken. Ze worden typisch teruggevonden in stuifduingebieden en heidegebieden zoals Geel – Bel en de Kesselse heide. Ook worden ze teruggevonden op spoorwegbermen. Aangezien zich op het glacis een gesloten grassige vegetatie aan het vormen is, werden enkele kleine beheermaatregelen uitgevoerd in functie van het behoud van zandbijen. Op twee kleine stukken van ongeveer 0,25 m² werd de grasmat afgeplat tot op

Plaggen om de Zandbij aan te trekken

Reigershoek werken

de naakte bodem. Het zal afwachten worden of deze kleine beheermaatregel werkt. Buiten voldoende open plekkjes op zandige ondergrond hebben de zandbijen ook behoefte aan aanwezigheid van voldoende voedsel (nectar, stuifmeel of prooi) en behoud van de warme ligging ten opzichte van de zon (beschaduwings voorkomen).

Eén van de aanwezige soorten in het reservaat is vermoedelijk *Andrena haemorrhoea*. Het is één van de vroegste voorjaarssoorten op o.a. paardebloem en wilg. Maar we willen graag een oproep doen aan kenners om bijen, wespen, graafwespen en hommels in het reservaat te inventariseren. In het voorjaar zijn immers grote hoeveelheden hommels en bijen aanwezig. We hebben echter slechts een beperkt zicht op de soortendiversiteit. Van de hommels komen o.a. Akkerhommel, Tuinhommel, Weidehommel, Grote Aardhommel, Grashommel en Steenhommel voor. In april werd eveneens een Gewone Koekoekshommel (*Psithyrus campestris*) waargenomen. Koekoekshommels zijn sociale parasieten. De vrouwtjes leggen eieren in de nesten van hommels (*Bombus spp.*). Hierbij doodt ze vaak de hommelskoningin. Koekoekshommels zijn meestal op één soort gespecialiseerd. In het geval van de Gewone Koekoekshommel is dit Akkerhommel en ook Weidehommel.

Peggy Beers en Johan De Ridder

Parkwachters onderhandelen met overtreders in Hobokense Polder

Hier volgt een verslag van een actie die de parkwachters vorig jaar (2004) hebben gehouden in Hoboken Polder. Dit is in overleg met het district Hoboken en de werkgroep Hobokense Polder. Dit jaar zal er ook weer zo'n actie volgen.

- Naar aanleiding van samenlevingsproblemen, vandalisme en overlast van loslopende honden, werd op 17 mei 2004 een vergadering ingericht. Deze vond plaats in het Districthuis van Hoboken en werd o.a. bijgewoond door een delegatie van de werkgroep Hobokense polder, de stad Antwerpen, de groendienst van Hoboken en de parkwachters van het Zuid.
- Dit resulteerde in een project van, onder meer, verhoogd en doelgericht toezicht door een klein aantal parkwachters.
- Op 10 juli constateren wij een verdere vernieling van de "kijkhut" en houden wij verhoogd toezicht in deze sectie. Twee op zes burgers hebben hun hond aan de leiband, de loslopers zijn voor onze rede vatbaar.
- Op 12 juli vatten wij de daders van het vandalisme in de kijkhut. Het blijkt om een groep jongeren uit de buurt te gaan. Adressen en telefoonnummers worden opgeschreven. Er wordt een afspraak gemaakt dat ze de kans krijgen om hun fouten te herstellen tijdens deze vakantieperiode. We duiden een coördinator (Seppe Atasoy) aan die, na zijn vakantiereis, contact zal opnemen met Danny Jonckheere. Wij verwittigen eveneens deze laatste, en komen tot een akkoord.
- Op 17 juli is er een vlinderwandeling, ingericht door Natuurpunt en WHOP. Het is druk, maar er worden geen problemen vastgesteld.
- Op 26 juli meten wij zelf de schade op aan de kijkhut en maken een lijst met eventuele benodigheden.
- Op 28 juli is de vijver aan de polderdijk aan de beurt. Op amper één uur tijd bemerken wij daar dertien loslopende honden, die bovendien een bad nemen in de vijver. Tijdens, soms wel moeizame, onderhandelingen met de eigenaars, constateren wij een ernstige ontevredenheid wegens gebrek aan mogelijkheden om de honden vrij te laten lopen. De meeste zijn inwoners van Polderstad en laten al jaren, soms zelfs van voor de polder tot natuurgebied werd gepromoveerd, hun honden loslopen en in de vijver zwemmen. Opvallend veel mensen hebben jachthonden op waterwild (Golden Retrievers en Labradors) als viervoeter. De meeste zijn bereid om, tenminste in de toekomst een leiband mee te brengen. Dit zal vermoedelijk een moeizaam proces worden.
- Terzelfdertijd verwittigen wij enkele vissers die (nog altijd) niet weten dat er sinds enkele jaren een visverbod is in de vijver. Het gaat alweer om inwoners van Polderstad.
- Op 2 augustus nemen we telefonisch contact op met de coördinator, die inmiddels terug is van vakantie. Hij is stipt op de afspraak aan de kijkhut. We geven hem onze lijst en hij neemt diezelfde dag nog contact met Danny Jonckheere.
- Tijdens een laatste extra controle op 7 augustus, treffen wij opnieuw drie vissers in overtreding aan.

- De onderhandelingen met de coördinator en de WHOP zijn, volgens deze laatste naar ieders tevredenheid verlopen. Wij zullen met elkaar in contact blijven.
- Op 11 augustus vernemen wij telefonisch, dat het nodige materiaal morgen zal geleverd worden, Danny zal contact nemen met Seppe en ons nadien verwittigen.

Besluit:

- De meeste "overtreders" zijn inwoners uit de buurt.
- Diegenen die hun honden ook in het begrazingssectie laten loslopen zijn een kleine groep vaste wandelaars, die winter en zomer en wekelijks, soms zelfs dagelijks, hun honden hier uitlaten. Sommigen van hen beweren zelfs sluikstort te verwijderen tijdens hun wandeling. Een enkeling was zelfs overtuigd dat de honden daar los konden lopen omdat er weinig mensen zijn die er last van hebben.
- De problemen situeren zich overal, maar er is een duidelijke concentratie aan de hoger gelegen vijver, naast de polderdijk en op de dijk zelf.
- Tijdens onze gesprekken met de "overtreders", merken wij eerder ongenoegen dan moedwil. Er is in ieder geval de bereidheid een leiband mee te brengen.
- Het vandalisme door jongeren aan de kijkhut, kan, met een klein beetje goede wil, worden omgezet in minstens herstelling van de aangebrachte schade en hopend in een verantwoordelijkheidsgevoel en samenwerking om het natuurgebied aangenaam te houden voor iedereen. De jongeren werden uitgenodigd op de maandelijkse werkzaamheden in de polder en weten dat ze gekend zijn door ons.
- De polder wordt veel gebruikt door spelende en samentroepende jongeren, hier en daar werden kampen aangetroffen.
- Tijdens de zomermaanden worden ook hier en daar brandhaarden aangetroffen. O.a. op de wandeldijk en aan sommige zitbanken.
- Vermoedelijk wordt er tot zeer laat 's avond van de polder gebruikt gemaakt.
- Op sommige plaatsen vinden we ook gedumpt tuinafval.
- In totaal werden ongeveer een zestigtal manuren aan extra toezicht gespendeerd op de meest uiteenlopende uren (tussen 7u30 en 21u00). We hebben getracht onze aanwezigheid in de polder zoveel mogelijk af te stemmen op druk bezochte dagen (vakantie, weekends, manifestaties).

Voorstel:

- Een zachte aanpak, zoals voorgesteld op de vergadering, resulteert enkel in resultaat als er regelmatig toezicht is.

Gilbert Michiels

Connie Stevens

Nieuws uit de Hobokense Polder

Danny Jonckheere

Infobord omvergereden:

In de ochtend van 22 mei is er iemand in geslaagd het informatiebord (einde Scheldelei) omver te rijden. De auto en vermoedelijk ook de inzittende(n) moeten serieus toegetakeld zijn, gezien de aangerichte ravage. Spijtig genoeg zijn er voorlopig geen getuigen. Mocht er toch iemand iets hebben opgemerkt, gelieve ons te verwittigen.

Onze grazers:

Weeral een winter voorbij waarin onze viervoeters rustig bleven grazen in het raster. Door de tamelijk zachte winter, weliswaar met een venijnig staartje, was er voldoende voedsel, zeker met de extra stukken raster die tijdens de wintermaanden worden opengezet. Deze extra stukken blijven dit jaar open tot eind mei. Op deze manier trachten we de begrazingsdruk op de Japanse Duizendknoop te verhogen. De vegetatie in het begrazingsraster is al aardig gewijzigd. Je merkt dit het best in de zomer. Vroeger was Duinriet aspect bepalend in dit jaargetijde, nu worden deze graslanden helemaal geel gekleurd door het Jacobs Kruiskruid. In 2004 was er ook een opvallende toename van de Bijenorchis.

Beheer door 'onze goudklompjes':

Gedurende de voorbije maanden hebben onze goudklompjes weer heel wat werk verzet... ze hebben hun naam niet gestolen! Er werd veel wilgenstruweel verwijderd zodat de moerasvegetatie terug een kans krijgt. Ook hebben ze een nieuw stuk wandelpad aangelegd waardoor we de oude verbindingsweg, die van de kijkhut richting Procap (voetgangersbrug over de spoorweg) liep, konden afsluiten. We trachten hiermee meer rust te creëren in het belangrijke broedgebied van het centrale deel. Er werd een fietssluis gemaakt om te vermijden dat fietsers en bromfietsers vrij het terrein kunnen inrijden. Daarbovenop werden nog eens drie nieuwe informatieborden geplaatst bij de verschillende toegangswegen: Castrol, Metaalstraat en aan het einde van de Scheldelei. De volgende jaren zullen ook de andere toegangsborden vervangen worden. Tenslotte werden er,

De nieuwe fietssluis zal vermijden dat fietsers en bromfietsers het terrein betreden!

in het kader van de Behaag-Natuurlijk-actie, met de hulp van de basisschool van polderstad een 200 tal streekeigen boompjes geplant langs de Scheldelei en werd een grote opruimactie gehouden in het raster.

Minder goed nieuws:

Iedereen heeft het wel gelezen of gehoord dat men in de polder enkele weken naar twee lijken heeft gezocht. De Federale politie heeft vanaf de eerste zoektocht onze hulp ingeroepen om o.a. informatie te krijgen over de ouderdom van de vegetatie en het verloop van wandelpaden 7 jaar geleden.

Op aanwijzingen van één van de daders is men dan beginnen graven op verschillende plaatsen. Dit was allerm minst een makkelijke klus. Na het vinden van eerste lijn in de polder en een mogelijk spoor van een tweede in de omgeving van het Fort VIII kon de rust in het gebied weerkeren. De mensen van de federale politie en de civiele bescherming hebben op onze aanwijzingen het terrein zo goed mogelijk in oorspronkelijke staat hersteld. Bedankt voor de goede samenwerking! Hopelijk kan er voor de betrokken families nu een moment van afsluiten komen. Namens de Werkgroep Hobokense Polder wensen we in elk geval onze medeleven uit te drukken.

Jouw schoenen voor meer natuur!

Je oude schoenen zijn nog geld waard. Steun de natuur door ze te deponeren in een winkel van Schoenen Torfs!

Actie 'draagtassen'

Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15 euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen (en zichtbaar voor de klant) in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Leden ontvangen korting

Als lid van Natuurpunt krijg je vanaf nu 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! De voorwaarde is dat je een paar oude niet te zwaar beschadigd of volledig versleten schoenen meebrengt: je oude schoenen gaan dus niet op de afvalberg, maar krijgen

een herstelbeurt en een nieuw leven. Je bindt de schoenen bij voorkeur samen met een veter, touwtje of elastiek. De totale opbrengst van de actie schenkt de winkel aan Natuurpunt voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden in jouw buurt! Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen.

Meer info : www.torfs.be

Torfs	Adres	Steunt
Edegem (baanwinkel)	Mechelsestwg 226	Fort 7
Antwerpen	Abdijstraat 22	Hobokense polder

Op de bres voor onze amfibieën in en om Hoboken Polder

Ook dit jaar werden er in de straten van Polderstad weerom honderden amfibieën geholpen tijdens hun trektocht naar de naburige plassen. Dankzij de hulp van onze vrijwilligers werden 286 dieren overgezet en bleven zij van de verkeersdood gespaard. Van deze 286 dieren waren er 210 Gewone Padden, 46 Bruine Kikkers en een 30 salamanders. Spijtig genoeg hebben we ook nog 85 dode dieren teruggevonden: 46 padden, 29 kikkers en 10 salamanders. Opmerkelijk blijft dat er zoveel salamanders gevonden worden aangezien het niet gemakkelijk is deze te ontdekken.

De actie startte dit jaar op 11 februari, maar werd al vlug gestopt omwille van het slechte weer met vorst en hevige sneeuwval. Tot dan werden er 5 dieren overgezet.

Na de koude periode, kwam stilletjes aan de trektocht terug op gang. Op 24 maart werden er maar liefst 72 dieren overgezet en werden er 24 dood teruggevonden.

Gewone Pad (Bufo bufo)

Hierbij willen we de vrijwilligers, die de amfibieën de straat hebben helpen oversteken van harte bedanken en we hopen volgend jaar opnieuw op hun steun te kunnen rekenen.

	2002	2003	2004	2005
Levend	124	193	245	286
Dood	44	69	63	85

Deze handelaars ondersteunen de Hobokense Polder

Het natuurgebied de Hobokense Polder is reeds jarenlang een flink bezocht gebied met een hoge maatschappelijke en ecologische waarde. Mede dank zij de onderhouds- en beheerswerken van enthousiaste WHOP'ers is het dan ook een pareltje geworden in de Antwerpse Zuidrand. Maar een natuurgebied beheren kost geld. Vandaar dat we vanaf oktober 2004 de handelaars in onze regio de kans geven ons te sponsoren met als tegenprestatie 4 x een vermelding in ons ledenblad.

Met het verkregen geldbedrag trachten we in de Hobokense Polder een deel van **de wandelpaden toegankelijk te maken voor rolstoelgebruikers** en hen eveneens de mogelijkheid te bieden om vogels te observeren vanuit **een aangepaste kijkhut**.

Ons zeer gewaardeerd lid André Driesen van Hoboken bezocht onderstaande handelszaken en wist hen te motiveren om een geldelijke ondersteuning te verlenen. Bedankt, André, voor je inzet en proficiat!

Met onze hartelijke dank voor de financiële bijdrage

Fietswinkel Hobobikes bvba, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47

Slagerij Thijs-Buijs, Steynstraat 317 2660 Hoboken Tel. 03/830 34 23

Uurwerken-juwelen-optiek De Mey, Kioskplaats 81-83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90

Slagerij Goeminne, Kapelstraat 185 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 22

De Draaiboom Gereedschappen Van den Bosch, Antwerpsesteenweg 156-160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04

Noten en droge vruchten Nuts Bvba, Keesingstraat 32 2100 Deurne Tel. 03/829 04 96

Instituut "De Lelie" schoonheidsverzorging Vercauteren Anita, Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16

Firma Procap, Plastiëken dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Bakkerij-ijssalon-koffiehuis Kiosk, Kioskplaats 85-87 2660 Hoboken Tel. 03/827 87 51

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

N.V. Van Den Heede, onderhoudswerken aan schoorstenen, Reepstraat 98 9170 Sint-Gillis-Waas Tel. 03/777 61 89

Bvba Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05

Schrijnwerkerij Denayer, Hertog Van Brabantlei 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Meubelmakerij Denayer, Hertog Van Brabantlei 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Drukkerij Frank Rypens, P.V.D. Eedenstraat 45 2660 Hoboken Tel. 03/827 84 14

Bacob-Dexia Bank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken

Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Taverne De Zwaan, Statielei 76 2640 Mortsel Tel. 03/440 65 23

Loodgieter De Lauwer, Den Haaglaan 90 2660 Hoboken Tel. 03/825 42 85

Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Naturam bij Tony Mertens, Boomsesteenweg 672 2610 Wilrijk Tel. 03/821 03 90

De Kleine Wespebok (*Clytus arietis*)

Kleine Wespebok (*Clytus arietis*)

Op één van onze wandelingen die in het teken stond van de opleiding natuurgids (met Inge Vandermeersch), vonden we het afgebeelde insect in een veld vol met brandnetels. Het is de Kleine Wespebok die behoort tot de familie van de boktorren.

Hier in onze streken zijn boktorren niet algemeen voorkomend, maar hoe zuidelijker men gaat, hoe meer soorten dat men kan aantreffen. Deze insecten zijn zeer kleurrijk en kunnen goed vliegen. De meeste soorten

hebben lange antennes die bovendien bij de mannetjes meestal langer zijn dan bij de vrouwtjes. Ze voeden zich met bloemen, stuifmeel en bladeren. De geelgekleurde, langwerpige larven daarentegen, eten dood- en levend hout en kunnen bijgevolg schadelijk zijn in huis of in de bosbouw. Na 2 tot 3 jaar leven in het hout verpoppen ze zich tot een volwassen boktor.

Waarnemingen in onze omgeving periode 16 feb. – 15 mei.

Waarnemingen Fort 7

3 Buizerds cirkelend boven het fort (T.W., P.V.16/02)
2 koppels Buizerd boven het reduit (P.B., K.M., N.G., T.W. 19/02)
10 Koperwieken, 1 Kramsvogel, 1 Sperwer (T.W., L.W. 4/03)
10 Aalscholvers aan de brug (P.B. 5/03)
2 koppels Slobeend, 1 vrouwtje Krakeend, zang Vink, 8 Koperwieken, 1 Gaai (T.W. 13/03)
1 Goudhaantje, zangpost Zanglijster (T.W. 15/03)
1 Houtsnip, 2 Bergeenden, zangpost Grote Lijster (19/03)
1 koppel Wintertaling, 2 zangposten Tjiftjaf, 1 zangpost Heggemus (T.W. 21/03)
5 Alpenwatersalamanders en 1 Vinpootsalamander (P.B., J.D.R. 20/03)

Kramsvogel (*Turdus pilaris*)

Zwartkop (*Sylvia tricapilla*), foto: Willy Ceulemans

zangpost Zwartkop (K.M. 24/03)
2 Canadese Ganzen (T.W. 28/03)
1 koppel Mandarijneend (F.P. 2/04)
1 koppel Krakeend, Kuifeend (2 mannetjes en 1 wijfje), 1 Bergeend (T.W. 14/04)
2 zangposten Tuinfluiter (T.W. 11/05)
1 koppel Bergeend met 11 jongen (R.W. 12/05)
2 Nijlganzen, zangpost Wielewaal (T.W. 21/05)

Fernand Pottier (F.P.), Johan de Ridder (J.D.R.), Karel Matthijs (K.M.), Leo Wouters (L.W.), Nancy Geldhof (N.G.), Peggy Beers (P.B.), Philippe Vanhove (P. V.), Raymond Wijn (R.W.), Tuur Wuyts (T.W.).

Geef je amfibieën waarnemingen door!

Hyla (de amfibieën- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt) is volop bezig om een nieuwe atlas voor Vlaanderen te maken.

De laatste atlas dateert immers al van 1996. Men is bezig om alle waarnemingen in te voeren. Spijtig genoeg zijn er nog vele zwarte gaten.

Waarschijnlijk heb je op je vele wandelingen en/of groepsuitstappen genoteerd dat je een reptiel of een amfibie hebt gezien, maar je hebt dit gegeven nooit doorgegeven. Daarom deze oproep! Geef je waarnemingen door. Het moet wel gaan om gegevens

voor Vlaanderen van na 1989! Wat moet je doorgeven: de plaats (gemeente, reservaat, wegberm...), de soort, het tijdstip, eventueel het aantal, eventueel of het gaat om een volwassen dier of om een juveniel. Het maakt niet uit of het gaat om een groene kikker, een pad, of iets meer zeldzaam.

Heb je gegevens van reptielen of amfibieën, geef deze dan door op onderstaand mailadres.

jan.vandervoort@tijd.com

**Verlagen van de periode 16 mei 2005 tot en met 15 augustus 2005
te verzenden naar André De Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk
of per email: andre.de.mul@versateladsl.be**

Watervogels in Bourgoyen-Ossemeersen en Molsbroek,
zo. 20/02/2005

Gids: Wim Roelant
Leiding: Ingrid Van Havere
Aantal deelnemers: VM: 11
 NM: 9
Verslag: Ronny Deckers

De voormiddagwandeling rond de Bourgoyen kende een zeer natte start. De eerste helft van de wandeling (tot de kijkhut) werd dan ook in snel tempo afgehandeld. Jammer, want dit Gentse stadsreservaat verdient beter. Het is waarschijnlijk de allerbeste plek in Vlaanderen om Kemphanen in de winter te observeren. Deze steltloper was ook nu ruim aanwezig. Verder de te verwachten soorten zoals Smient, Kievit, Wintertaling, Slobben, Meerkoeten enz. Bij normale waterstand zijn de Bourgoyen erg ondiep. Daardoor zijn duikeenden zoals Tafel- en Kuifeend eerder zeldzaam. Deze laatsten waren nu wel in beperkte mate aanwezig. Voeg daarbij nog de onvermijdelijke Canada's en een paar Grauwe - en Brandganzen en het beeld begint compleet te worden. We gingen op zoek naar de gesignaleerde Dwerggors die zich net buiten het reservaat zou ophouden. We ontdekten wel de grote groep Rietgorzen waartussen hij zou horen te zitten. Maar hoe we met zijn allen ook gedurende een klein halfuur zochten...helaas. Het werd in elk geval een doorgedreven studie van de Rietgors. In de namiddag gingen we richting Molsbroek. Het weer was gelukkig de goeie kant opgegaan zodat we een droge en aangename wandeling maakten. Het gehele reservaat kan van op een wandelijk bekeken worden. Het herbergt een veelheid van biotopen. Aan een kijkwand met voederplaats waren Kool-, Staart- en Pimpelmees van zeer dichtbij te observeren. Speciaal was hier de Matkop. Deze soort laat zich echt niet alle dagen van zo dicht bekijken. Helaas waren we niet stil genoeg en duurde de waarneming veel te kort. Opvallende afwezigen gedurende de hele dag waren de roofvogels. Buiten 2 Torenavalken in de Bourgoyen en een Buizerd in het Molsbroek, was het huilen met de pet op. Stipt op het afgesproken uur afscheid genomen. Met dank aan gids en leiding.

Boottocht: overwinterende watervogels op de Schelde,
zo 27/02/2005

Gids: Tom Ysebaert
Leiding: Luk Smets en Danny Jonckheere
Aantal deelnemers: 142
Verslag: Ann De Smedt

Volgeladen met enthousiaste vogeliefhebbers vertrok de Jan Plezier voor een dagje vogelkijken op de Schelde. Nadat we vorig jaar de Schelde stroomopwaarts richting Vlassenbroek verkent hadden, wilden we nu de Schelde

stroomafwaarts (richting Saeftinghe) eens gaan bekijken. Met behulp van de deskundige uitleg van Tom Ysebaert, een specialist van het Schelde-estuarium, werden we ingewijd in het ecologische leven van de Beneden-Schelde. Tijdens de boottocht stonden vooral de watervogels in de belangstelling. Zo hebben we tientallen Krakeenden, Wintertalingen en Bergeenden kunnen observeren. In de omgeving van Doel konden we de Slechtvalk zien, een vaste bewoner van de nestkast, bevestigd op één van de koeltorens van de kerncentrale. Het waren echter ook deze koeltorens die er voor gezorgd hebben dat we op een gegeven moment in een sneeuwstorm terecht kwamen, zodat spijtig genoeg het Verdrongen Land van Saeftinghe aan ons oog onttrokken werd. Op de zandbanken konden we verder ook Grutto's en Wulpen zien foerageren. Een paar gelukkigen hebben zelfs enkele zeehonden zien rusten op deze zandbanken. Het was een gezellige boottocht die mooie natuurbeelden opleverde, maar spijtig genoeg is de Beneden-Schelde soms te breed om de vogels van dichtbij te kunnen observeren. Daarom volgend jaar zeker terug een boottocht, maar dan stroomopwaarts.

Vogeltocht "Wintam Noordelijk Eiland", za. 05/03/2005

Gids en leiding: Moniek Van Den Bergh
Aantal deelnemers: 7
Verslag: André De Mul

Dichtbij en toch onbekend. Een goede reden om mee te gaan, ondanks de sneeuw. Gelukkig is het niet meer zo koud als de voorbije dagen. Na de overzet met het veer zetten we voet op vaste grond. Rechts enkele opvliegende Wintertalingen. Het Noordelijk Eiland ligt stil en vredig onder een fijn sneeuwtapijt. De plassen zijn deels dichtgevroren. Hier in de open vlakte is het wél koud. Aan en in een open gedeelte verzamelen de klassiekers: Wilde -, Berg-, Slob-, en Krakeend, Pijlstaart, Canada's, Nijlgans, en ook Grote Mantel- en Kokmeeuw. De Slobeenden maken rondjes, slobberend met de snavelletjes in het water. Een mooi zicht. De strakke wind raakt (schijnbaar) hun koude veren niet, maar wij vriezen zowat vast aan de grond. We laten het zover niet komen en gaan verder. Een Heggemus vliegt opgeschrikt weg. Een Kramsvogel verschuilt zich in een takkenbos langs

Hekrunderen

de waterkant, maar komt toch niet ongezien weg. Ver weg het geroffel van de Grote Bonte Specht. Bedacht op verrassende waarnemingen, houden we onze kijkers gericht op het water. Aan de overkant in een boom het onmiskenbaar silhouet van een Buizerd. Maar waar is de Slechtvalk? De weg naar Boom is nog lang. Net voorbij een paar Heckrunderen nemen enkelen van ons een afkorting tot aan het kanaal Brussel – Boom. De rest van het groepje loopt nog een eindje door om dan terug te keren. Op het kanaal dobberen Kuifeend, Dodaars, Fuut en flitst een IJsvogel voorbij. Spijtig voor Moniek en haar gezelschap, maar als troostprijs hebben zij toch enkele snippen gezien. Verder langs het kanaal. Ondertussen is het beginnen regenen en is het landschap al merkkelijk groener geworden. Over de afspanningdraad van een grasland vliegen enkele Rietgorzen. We kunnen ze goed volgen en even later hebben we hun kopje mooi in beeld. Wat verder wippen Piepers in het gras. De telescoop erop. Graspiepers, neen, Boompiepers. We maken voort. Als wangedrochten staan de elektriciteitspylonen in serie in ons gezichtsveld. Riet speurt ze af en ja, daar hoog zit hij onverstoort, de Slechtvalk. We kunnen hem uitgebreid observeren. Le moment suprême, het hoogtepunt van een mooie en verrassende wandeling. Bedankt Moniek.

Winterdia-avond over amfibieën, za. 12/03/2005

Spreker: Bart Hellemans
 Leiding: Hugo Waeterschoot
 Aantal deelnemers: 28
 Verslag: Tuur Wuyts

Met de lente in aantocht was het een goed idee om amfibieën te programmeren. De voorzitter van Hyla, de werkgroep rond amfibieën en reptielen, was dan ook de aangewezen man om ons hierover uitvoerig te vertellen aan de hand van goed gekozen dia's. Voor de pauze werden de vijf soorten salamanders besproken, nl. de zeldzame Vuursalamander, de Alpenwatersalamander, de Kleine Watersalamander, de Vinpootsalamander en tenslotte onze grootste soort, de Kamsalamander. Dan kwamen de kikkers aan bod en daarna de padden. Bart wist dit alles op een vlotte en boeiende manier aan de man te brengen, doorspekt met talloze wetenswaardigheden en anekdotes die hij in de loop der jaren kon vergaren.

Na de pauze werd er meer op de bescherming ingegaan met praktijkvoorbeelden van amfibieënpoeien en paddentunnels. Om te besluiten werden de reeds bekende paddenoverzetacties voorgesteld. In talloze gemeenten vinden die plaats met medewerking van jeugdgroeperingen en andere vrijwilligers. Voor- en nadelen van verschillende methoden werden besproken. Ja, 't was weer een boeiende avond waarvoor we Bart hartelijk danken.

P. S.: Onlangs verscheen een zeer praktische determinatiegids – 21 x 12 cm – 70 blz., een uitgave van Hyla onder de titel: “Herken paddemanders en slangedissen. Daar kikker je van op”, verkrijgbaar bij Natuurpunt à 12,00 €. Warm aanbevolen.

Amfibieëncursie, di. 22/03/2005

Gids: Bart Hellemans
 Leiding: Hugo Waeterschoot
 Aantal deelnemers: 12
 Verslag: André De Mul en Wim Van Deynze

Amfibieëntocht in het Park van Hove : “moonlight in the night”. We hadden echter niet de intentie om naar een concert van Frank Sinatra te gaan maar wel een nachtelijk bezoek aan het Park Van Hove op zoek naar amfibieën. De weersgoden waren ons absoluut niet goed gezind. We hadden de tocht al eens moeten uitstellen aangezien amfibieën bij “diepvries-omstandigheden” niet echt actief zijn. Bovendien was het op de wandeling zowel langs boven als langs beneden de hele tijd even nat, die druilerige avond, waardoor de opkomst ietwat beperkt bleef tot een 12-tal personen. Het was het idee van Bart Hellemans en Herman Struyf (beiden actieve Hylaleden) om bij nacht en ontij deze diertjes te gaan bekijken en ik kan je verzekeren dit was geen vergissing ! Met zaklampen in de poelen schijnen liet de mannelijke amfibieën in de waan dat het dringend tijd was om het vrouwelijk schoon te lokken met een volle maan liefdesserenade, vandaar de titel van mijn verslag. Gewone pad, Groene en Bruine kikker evenals Alpenwatersalamander en opvallend veel Kleine Watersalamanders gaven appel (of moet ik zeggen sexappeal), zowel in mannelijke als in vrouwelijke outfit. Dit is des te opmerkelijker aangezien de poelen slechts enkele jaren geleden door de gemeente werden uitgegraven. Samen met de verhoging van de waterstand waren dit maatregelen uit het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan waartoe Natuurpunt wezelijk heeft toe bijgedragen. Maar er is onweer op komst ...! Neen niet de bedreiging vanuit de lucht maar wel door de opgroeiende waterplanten. De prachtige flora van de poelen dient dringend ingeperkt te worden. Vandaar het voorstel van de deelnemers aan de tocht, om in september de handen uit de mouwen te steken voor een fijne modderpartij om de poelen terug open te houden. Bart en Herman alvast meer dan bedankt voor deze “lovers by night” excursie. Meer van dat !

Braakballen pluizen, za. 19/03/2005

Gids: Jan Waeterschoot
 Aantal deelnemers: 12
 Foto: Sonja Van de Kerckhove

Foto: Sonja Van Kerckhove

Uilen in de schijnwerper, za. 19/03/2005

Gids: Luc Van Schoor
 Leiding: Jos Stessens, Peggy Beers
 Aantal deelnemers: 27
 Verslag: Tuur Wuyts

Vertrek van de nachtelijke uilentocht

Foto: Sonja Van kerckhove

Het was alvast een goede uitgangspositie om te vertrekken met een aangename temperatuur en windstil weer voor deze uilentocht. Luc had voor deze activiteit weer tijd noch moeite gespaard om er voor iedereen een leerzame en boeiende avond van te maken. Met enige vertraging wegens een verloren gereden chauffeur, startten we de wandeling aan het Don Boscotehuis te Vremde voor een bezoek aan de Molenbeekvallei.

In dit gaaf gebleven gebied konden we buiten de Kouwen, Kraaien en Kieviten, enkele malen de Steenuil horen. Tweede halte, het idyllische kerkje van Millegem – Ranst. Hier hoopten we de Kerkuil te zien of te horen maar hoe lang we ook wachtten, deze speciale uil verscheen niet op het appèl. Toch genoten we ook hier van de speciale sfeer en rust van deze plek. Dan maar naar Wommelgem voor een korte halte aan een manège en aan een weide waar even de Steenuil gehoord werd. Tenslotte werd het Zevenbergen. Hier hoorden we het geluid van zowel mannetje als vrouwtje Bosuil, meer nog, we zagen hem enkele malen in de lucht en zelfs even in een boom zitten in het licht van Luc's krachtige schijnwerper. Toch wel een zeer speciale belevens. Tenslotte maakten we nog een nachtelijke wandeling door het stille, duistere bos om precies om 23.30 u bij de geparkeerde auto's uit te komen. Hier werd Luc hartelijk bedankt door de deelnemers voor deze speciale activiteit.

Mossenwandeling, Schildehof, za. 26/03/2005

Gids: François Van Nuffelen
 Leiding: Chris Van Lommel
 Aantal deelnemers: 10
 Verslag: Eric Vermeiren

De lente toont zich vandaag voor het eerst dit jaar van haar beste zijde. Op de parking in het Schildehof ontwaren wij een eenzame figuur: is het een, schijnbaar, welgestelde bio-boer die zijn waren uitstalt? Neen, het is onze gids

François die zijn didactisch materiaal klaar zet. Een tafel vol representatieve mossen en een koffer vol plaatjes over de geslachtelijke voortplanting en andere zwaarwichtige wetenswaardigheden over de mossen.

Rondom ons bruist het park van het hernieuwde leven: hamerende Spechten en luidzinnende Winterkoningen, Roodborsten, Tjiftjaffen, Boomklevers en –kruipers. Kauwtjes, Kraaien, Groene Spechten, Zanglijsters en Merels vervolledigen het orkest.

Een eerste halte houden we aan de brug, teveel mossen om bij stil te blijven staan maar toch even het Gewoon Muurmos goed bekeken.

In de bijtuin: Gewoon Haakmos, Gewoon en Heideklauwtjesmos, Gerimpeld Boogsterrenmos en de levermossen: Gewone Pellia, Gewoon Kantmos (= platgeslagen St. Niklaasmutsmos) en Halvemaantjesmos. Verder in het park: Fraai Haarmos, Gewoon Pluisjesmos, Gewoon Sterrenmos, Gewoon Krulmos, Rood Knolletjesknikmos, Groot Rimpelmos, Fijn Laddermos, Dikkopmos, Grijs Kronkelsteeltje, Oranjesteeltje, Groot Klokhoejde, Groot Laddermos, Muursnavelmos, Gedraaid Knikmos, Thujamos, Boompjesmos

Bij dit alles wist François ons nog een heleboel bijzonderheden te vertellen zodat het niet alleen een aangename maar ook leerzame wandeling werd. Verspreid in het park bloeiden reeds de Paarse Dovenetel, het Speenkruid, de Vingerhelmbloem en de Slanke Sleutelbloem. Op het grasveld bij de hoofdingang bewonderden we nog stilzweigend een sneeuw wit tapijt van Bosanemonen: een mooi moment, om de morgen af te sluiten.

Want even naar de klok gekeken. Wat, is het al zo laat? Dan maar vlug huiswaarts. Bedankt François voor deze mooie wandeling en dat pintje heb je nog tegoed de volgende keer.

Vogelexcursie naar de Oostkust, zo. 03/04/2005

Gids: Luc Van Schoor
 Leiding: Wim Roelant
 Aantal deelnemers: 31
 Verslag: Peggy Beers

Afspraak om 8u aan de Bist, lekker vroeg, vindt de verslaggever. Voor vandaag is er mooi weer voorspeld, dus dat zit wel goed. Na een korte uitleg van Luc vertrekken we allen richting kust. De tocht verloopt voorspoedig, er was even vrees voor files onderweg. Onze eerste stopplaats is de Baai van Heist. Dit gebied is een Vlaams reservaat sinds 1997, het enige reservaat dat gelegen is voor de duinen. We maken een wandeling door het gebiedje en kunnen van dichtbij de Kuifleeuwerik waarnemen (gaat zelfs een tijdje op een draad zitten, zodat we het beestje rustig kunnen bekijken). Verder zien we nog: Patrijs, Tapuit, Graspieper, 7 Strandplevieren en ettelijke Scholeksters. Op de terugweg langs de pier, merken we nog Kneu en Zwarte Roodstaart op.

Onze volgende stopplaats is de binnenhaven van Zeebrugge, een niet zo natuurlijk milieu, maar wel rijk aan vogelleven. We kunnen er Zwartkopmeeuw, Visdieffjes en Grote Stern bewonderen. Ook veel meeuwen en enkele Eidereenden. Als apotheose kunnen we nog twee

Is het de Veldleeuwerik of de Kuifleeuwerik waar iedereen zo naar staart ?

Foto: Sonja Van kerckhove

Slechtvalken in vlucht bekijken. Als uitkijkpost verkiezen de dieren een hoge kraan.

Voor de middag stoppen we bij een gezellig café in Dudzele, daar zijn lekkere vissoep en ijsjes te krijgen! Na een verdiende rust, gaan we een wandeling maken in de Hoge Noen, een opgespoten terrein, de vogellijst groeit goed aan, maar de belangrijkste waarnemingen kan ik hier even opsommen: Veldleeuwerik, Magelaengans, 2 Kleine Zilverreigers, 2 mannetjes Zomertaling, Pijlstaart en Witgatje. Zoals beloofd werd het gevonden lieveheersbeestje gedetermineerd: het bleek het 10-stippelig lieveheersbeestje te zijn.

De laatste stopplaats is de Uitkerkse Polder in Blankenberge, we gaan langs enkele vogelhutten, maar de namiddag is erg warm en het is rustig op de plassen. Na een warme wandeling stoppen we bij het bezoekerscentrum voor een frisse pint/ appelsap.

Luc en Wim, bedankt voor deze boeiende tocht!

Landschap- en vogeltocht “De Mosterdpot”,

za. 09/04/2005

Gids:	Miel Lauwers
Leiding:	Moniek Van Den Bergh
Aantal deelnemers:	15
Verslag:	Rina Vredenbregt

Al eens gehoord van de “Mosterdpot”? Dit gebied ligt, zoals de brochure vermeldt, als een lappendeken van vochtige weilanden, bosgebiedjes en watervlaktes in Duffel en Sint-Katelijne-Waver, op de linkerover van de Beneden-Nete. Het doet altijd deugd een onvermoed stukje natuurschoon te ontdekken in de eigen omgeving. De wandeling begon bij het park van Duffel. Op deze frisse maar stralende voorjaarsmorgen lag dit lusthof langs de Nete erbij als een klein paradijs: friscgroene grasvelden, sierlijke bomen, glinsterende vijvers, kleurrijke bloesemstruiken, zo o. m. het Krentenboompje (*Amelanchier Grandiflora*). In dit park kan men enkele merkwaardige uitheemse boomsoorten aantreffen zoals de Moerascypres, de Valse Christusdoorn, de Anna

Paulownaboom. Deze laatste stond in bloei: grote lila, trompetachtige bloesems. Bij één van de vijvers werd gespeurd naar een zeldzame exoot, die zelfs niet in de vogelgidsen voorkomt: de Zilvertaling. Onder het neerhangend loof van de Treurwilg zat een groepje Brandganzen. Voortgaande langs de Nete passeerden we de middeleeuwse gerestaureerde kasteelruïne Ter Elst, omgeven door een park. In het voorbijgaan werd er met veel belangstelling gekeken naar de uitheemse siervogels in de vogelkooien. Langs de spoorbrug staken we de Nete over en belandden zo in een bosgebied ten oosten van de spaarbekken van de AWW. Het Kloosterbos maakt deel uit van die zogenaamde lappendeken van bosjes en weilanden, die samen de “Mosterdpot” vormen. Er werden vragen gesteld naar de oorsprong van die naam. Vroeger bevond zich in deze omgeving de Mostaardpothoeve, die trouwens staat aangegeven op de stafkaart (23/3-4) en waarvan nu alleen nog een oude, vervallen schuur is overgebleven. Al wandelend door een aangenaam landelijk gebied, dat eigenlijk niet meer is dan een smalle strook groen tussen woonstraten en de rivier, maar dat toch nog veel landschapsschoon heeft bewaard, bereikten we het domein Roosendael (Sint-Katelijne-Waver). Na de middagpauze aldaar wandelden we de site van de voormalige abdij Roosendael af, een zeer bekoorlijk landschap van weiden, bos, park en grachten. In een oude lindendreef nestelden meerdere koppels Boomklevers die zich duidelijk lieten horen. Ook andere lentegeluiden begeleidden ons op onze tocht: Koolmees, Tjiftjaf, Roodborstje, Winterkoninkje, Zwartkop en Tuinfluiter. Iedereen schijnt moeite te hebben om deze laatste twee van elkaar te onderscheiden, de zekerwetters, zo goed als de twijfelaars! Wij stonden even stil bij de monumentale classicistische toegangspoort, midden in het bos. Op de terugweg langs de Nete-oever bewonderden we in het voorbijgaan het mooi gerestaureerde “pesthuis”, thans dienstwoning en

Kleine Veldkers (Cardamine hirsuta)

kantoor voor de beheerders van het domein. In de bossen en langs de dijkbermen bogen de geïnteresserden zich over de voorjaarsbloeiers: Kleine Veldkers, Hondsdraf, Paarse Dovenetel, Klimopereprijs, Bosanemoon, Speenkruid, Pinksterbloem en talrijke Paardestaarten. In een dreef van Roosendael ontdekten we iets minder algemeen: de overblijvende Ossentong, een ruwbladige met diepblauwe bloemen. Goudgele Dotterbloemen prijkten op het oeverslijk van de Goorbosbeek, nabij het retentiebekken. De verhoopte IJsvogel kwam niet opdagen. De verzamelbekken van de AWW lagen er wat verlaten bij: de watervogels waren kennelijk verhuisd naar andere oorden. Toch mochten we nog even een paar baltsende Futen waarnemen. De wandeling eindigde waar zij begonnen was: op de parkeerstrook nabij het park van Duffel.

Meer gedetailleerde informatie (vertrekplaats en -uur, kledij, ...) over de activiteiten vind je in dit tijdschrift.

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

Uitstappen

- Za. 2 juli De VlinderDag&Nacht
 Za. 9 juli Dagtocht Puyenbroek en het Heidebos
 Zo. 24 juli **Fietstocht 'Rondje Pontje': Schouwen en Oosterschelde**
 Za. 30 juli Insectenstudietocht in het Hageven-Plateaux
 Za. 6 aug. **Kinderactiviteit: kriebelbeestjes**
 Zo. 7 aug. Steltloperstocht naar Zeeland
 Za. 20 aug. **Fietstocht in Oost- en Zeeuws-Vlaanderen**
 Zo. 28 aug. **Fietstocht in Boom**
 Zo. 28 aug. Waterbeestjes in de Oude Landen
 Za. 3 sept. **Bustocht naar de zuidrand van de Hoge Venen**
 Zo. 11 sept. Vogeltocht Schulensbroek
 Zo. 25 sept. Landschapswandeling: Galmaarden
 Zo. 2 okt. Enkele reservaten van de Voorkempen in de kijker!
 Zo. 16 okt. Vogeltrekexcursie kust
 Zo. 23 okt. **Kinderactiviteit: paddestoelen**
 Zo. 30 okt. Herfsttocht Meerdalwoud en Doode Bemde

Geleide wandelingen en activiteiten in onze natuurgebieden

- Zo. 21 aug. Wandeling in de Hobokense Polder
 Za. 17 sept. Nazomerwandeling op Fort 7 te Wilrijk
 Zo. 18 sept. Wandeling in de Hobokense Polder

Vergaderingen (vrij toegankelijk)

Woensdagen 15 juni, 17 augustus en 21 september (in juli is er geen vergadering)
 Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32 - 36, Hoboken om 19.30 u

Natuurbeheer Fort 7

Za. 1 okt. Open beheersdag Fort 7

Natuurbeheer

Hobokense Polder: Za. 18 juni van 10.00 u tot 17.00 u.
 Wo. 22 juni van 9.30 u tot 15.00 u.
 Wo. 06 juli van 9.30 u tot 15.00 u.
 Za. 09 juli van 10.00 u tot 17.00 u.
 Wo. 20 juli van 9.30 u tot 15.00 u.
 Zo. 24 juli van 10.00 u tot 17.00 u.
 Wo. 10 augustus 9.30 u tot 15.00 u.
 Zo. 14 augustus 10.00 u tot 17.00 u.

Info bij Danny Jonckheere en Wim Mertens (colofon)

Cursussen

Paddestoelen Beginners & Gevorderden:

Theorie: vrij. 3 september in de IJsvogel
 Praktijk: zaterdag 3/9, 10/9, 17/9, 24/9, 1/10, 8/10, 15/10, 22/10

Studie

Insectenwerkgroep : afspraak Fort 7, 13.00 uur
 zaterdag 16/07 Fort 7 (Wilrijk)
 zaterdag 23/07 Hobokense Polder (Hoboken)
 zondag 14/08 Moretusbos (Hove)
 zaterdag 20/08 Cleydaelhof (Aartselaar)

Plantenwerkgroep

Iedere woensdagavond, info Ronny Deckers

In dit nummer

2	Colofon	17	Educatief: Mieren
3	Editoriaal	19	Fort 7
4	Agenda: weekendactiviteiten	20	Hoboken Polder
10	Marien weekend Cap Gris-Nez	20	Parkwachters onderhandelen met
11	Insecten- en plantenwerkgroep	21	Nieuws uit Hoboken Polder
11	Paddestoelencursus	22	Op de bres voor amfibieën
12	Bestuursberichten	22	Handelaars ondersteunen de Polder
13	Kinderhoek: 't rAntGroentje	23	Studie
14	Beleid	23	Kleine Wespenboktor
14	Neerland: Woningbouw vermijden	23	Waarnemingen in onze omgeving
15	Golfterrein Drie Eycken en omgeving	24	Verslagen
		28	Activiteitenkalender

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 oktober, ontvangen we graag ten laatste **15 augustus 2005**. Te bezorgen bij de rubriekverantwoordelijken, zie blz. 2